

November 2014

Bosniske krigsflygtninge fra medio 90'erne: Fakta om integration, 2014

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse	1
Indledning	3
1. Historisk baggrund	3
1.1. "Jugoslaverlov"	3
1.2. "Bosnierloven"	4
1.3. Repatriering	5
1.3.1. Repatrieringsordninger medio 90'erne	5
1.3.2. Fortrydelsesret	6
2. Udviklingen i antallet af personer med oprindelse i Bosnien-Hercegovina.....	7
3. Bosniske krigsflygtninge og deres efterkommere	8
3.1. Definition af bosniske krigsflygtninge og deres efterkommere	8
3.2. Referencegrupper.....	8
3.3. Befolkningsstatistik	9
3.3.1. Køn og alder.....	9
3.3.2. Statsborgerskab.....	10
3.3.3. Bopæl.....	11
3.3.4. Civilstatus	14
3.3.5. Ægtefælle og partner.....	14
3.3.6. Fertilitet.....	16
4. Uddannelse	16
4.1. Igangværende uddannelse	16
4.2. Højest fuldførte danske uddannelse	18
5. Beskæftigelse	21
6. Personer som hverken er i beskæftigelse eller i gang med en uddannelse.....	25
7. Medborgerskabsundersøgelsen.....	27
7.1. Dansk kundskaber.....	27
7.2. Medborgerskab	28
7.3. Ligebehandling.....	29
8. Kriminalitet	30

Opsummering	30
Perspektivering: Forslag til fremtidige undersøgelser	32
Litteratur.....	33

Indledning

Ankestyrelsens notat "Bosniske krigsflygtninge fra medio 90'erne: Fakta om integration, 2014" indeholder en række hovedtal om, hvordan personer med oprindelse i Bosnien-Hercegovina klarer sig i det danske samfund. De er flyttet til Danmark som følge af borgerkrigen i det tidligere Jugoslavien i 90'erne, eller de er efterkommere.

Notatet består af 8 afsnit. Afsnit 1 og 2 giver indblik i, hvor mange krigsflygtninge der kom til Danmark i medio 90'erne og udviklingen i antallet af personer med oprindelse i Bosnien-Hercegovina i Danmark siden 1992. Afsnit 1 introducerer ligeledes forskellige lovgivningstiltag, der blev gennemført i Danmark i forbindelse med håndtering af et stort antal af krigsflygtninge fra Bosnien-Hercegovina.

Afsnit 3 belyser gruppen af bosniske krigsflygtninge og efterkommere af bosniske krigsflygtninge, som var bosiddende i Danmark pr. 1. januar 2014 og som var fyldt 18 år. Afsnittet indeholder en præsentation af gruppen fordelt på køn, alder, statsborgerskab, civilstatus, partners oprindelsesland og fertilitet.

Afsnit 4-7 belyser forskellige aspekter af integration af bosniske krigsflygtninge og efterkommere af bosniske krigsflygtninge, herunder arbejdsmarkedstilknytning, igangværende og fuldført uddannelse, danskundskaber, oplevelse af diskrimination samt deltagelse i samfundsaktiviteter.

Afsnit 8 berører kriminalitet blandt personer med oprindelse i Bosnien-Hercegovina.

Afrunding af tallene kan medføre, at tabeller og figurer ikke summer til totalen, og at tallene i teksten ikke nødvendigvis er lig med tallene i notatets tabeller og figurer.

1. Historisk baggrund

Krigen i det tidligere Jugoslavien medførte, at et stort antal spontane asylansøgere indrejste fra det tidligere Jugoslavien til Danmark i perioden 1992–1996. Langt størstedelen af de indrejste kom fra Bosnien-Hercegovina.

1.1. "Jugoslaverlov"

På baggrund af det store indrejsetal vedtog Folketinget i november 1992 en lov om midlertidig opholdstilladelse til visse personer fra det tidligere Jugoslavien, den såkaldte "Jugoslaverlov". Loven indebar, at sagsbehandlingen om asyl blev suspenderet i op til to år. Under denne midlertidige beskyttelse blev disse flygtninge undergivet anderledes vilkår end andre flygtninge, bl.a. vedr. regler for familiesammenføring og indkvartering i særlige flygtningecentre spredt over hele landet (Bent Østergaard (2007), *Indvandrere i Danmarks historie. Kultur og religionsmøder.*).

Nedenfor er angivet de centrale bestemmelser i loven:

"Jugoslaverlov", § 1

Den første modtagelsesordning gav mulighed for at invitere et antal særligt nødstedte personer til Danmark med henblik på lægelig behandling (§ 1).

"Jugoslaverlov", § 4, stk. 2

Med hensyn til familiesammenføring var udgangspunktet i loven om midlertidig opholdstilladelse til visse personer fra det tidligere Jugoslavien, at en person med opholdstilladelse efter loven ikke havde krav på at få familiemedlemmer til Danmark. Udgangspunktet kunne dog fraviges i tilfælde, hvor der var tale om nære familiemedlemmer, hvilket omfattede ægtefæller og mindreårige børn (§ 4, stk. 2).

"Jugoslaverlov", § 15

Der blev endvidere åbnet for mulighed for meddelelse af midlertidig opholdstilladelse til personer fra det tidligere Jugoslavien, der var indrejst som spontane asylansøgere inden lovens ikrafttræden den 1. december 1992 (§ 15).

"Jugoslaverlov", § 15 a

I juni 1993 blev ordningen udvidet til også at gælde personer, der var indrejst til Danmark efter 1. december 1992 (§ 15). Samtidig blev der indført en invitationsordning, hvor indsatsen blev mere målrettet i forhold til de personer, der havde det mest akutte eller største behov for beskyttelse efter at være flygtet fra krigsområder i Bosnien-Hercegovina, og som ikke i forvejen havde opnået faktisk beskyttelse i et andet land (§ 15 a).

Der blev således åbnet op for at give midlertidig opholdstilladelse til personer fra det tidligere Jugoslavien, der stadig befandt sig i det tidligere Jugoslavien eller nærområdet.

Modtagelsesordningen blev administreret som en åben ordning. Alle, der havde opfyldt lovens betingelser, blev meddelt opholdstilladelse.

Kvoteordning fra 1996

Efter fredsslutningen i det tidligere Jugoslavien blev den hidtidige ordning for modtagelse af personer i nærområdet til midlertidig genbosætning i Danmark ændret til en kvoteordning ved en lovændring i april 1996.

Tabel 1 viser, at der i perioden 1992-1996 indrejste over 21.200 personer fra det tidligere Jugoslavien med midlertidig opholdstilladelse.

Tabel 1: Indrejste fra det tidligere Jugoslavien med midlertidig opholdstilladelse fordelt på opholdsgrundlag, 1992-1996, antal

	1992	1993	1994	1995	1996	I alt
§ 1	0	248	200	167	18	633
§ 4, stk. 2	0	49	179	224	21	473
§ 15	360	12.329	298	299	235	13.521
§ 15 a	0	1.830	3.188	1.388	185	6.591
I alt	360	14.456	3.865	2.078	459	21.218

Kilde: Indenrigsministeriet (1996): Udlændinge '96 – En talmæssig belysning af udlændinge i Danmark.

Note 1: Tallene for 1996 er pr. 6. november 1996.

1.2. "Bosnierloven"

Fristen for en udskydelse af asylsagsbehandling udløb for de første midlertidige opholdstilladelser i december 1994.

Den 12. januar 1995 blev der ved lovændring indsat en ny bestemmelse i udlændingeloven (§ 9 stk. 2, nr. 5) med det formål at sikre lige vilkår for gruppen af bosniske krigsflygtninge med hensyn til rettigheder i det danske samfund. Det betød, at de bosniske krigsflygtninge, der fik afslag på asyl, blev meddelt midlertidig opholdstilladelse, hvis de fortsat havde behov for midlertidig beskyttelse. Efter to år blev denne opholdstilladelse permanent.

Såvel bosniske krigsflygtninge med asyl efter § 7 i udlændingeloven som bosniske krigsflygtninge med opholdstilladelse efter § 9, stk. 2, nr. 5 i udlændingeloven blev nu tilbudt et integrationsprogram og fik adgang til sociale ydelser, uddannelse, arbejdsmarkedet og boliger som andre flygtninge med asylstatus.

I løbet af 1995 og 1996 blev 17.500 bosniske krigsflygtninge tilladt ophold, jf. tabel 2.

Tabel 2: Opholdstilladelser til bosniske krigsflygtninge fordelt på opholdsgrundlag, 1995-1996, antal

	§ 7	§ 9, stk. 2, nr. 5	Opholdstilladelser, i alt	Afslag
Opholdstilladelser	17.265	195	17.460	273

Kilde: Udlændinge'96 – En talmæssig belysning af udlændinge i Danmark.

Note 1: Tallene for 1996 er pr. 6. november 1996.

1.3. Repatriering

Afhængig af typen af opholdstilladelse kunne personer med oprindelse i Bosnien-Hercegovina benytte én af to gældende repatrieringsordninger, der beskrives nærmere nedenfor. Den ene gjaldt for personer med opholdstilladelse efter udlændingeloven. Den anden gjaldt for personer med opholdstilladelse efter den særlige danske modtagelsesordning for personer fra det tidligere Jugoslavien (lov om midlertidig opholdstilladelse til visse personer fra det tidligere Jugoslavien m.v.).

1.3.1. Repatrieringsordninger medio 90'erne¹

Efter udlændingeloven

Til personer med opholdstilladelse efter udlændingeloven kunne der ydes støtte, som årligt blev reguleret i forhold til følgende udgifter:

- Udgifter til billet til fly, tog m.v.
- Udgifter til transport af personlige ejendele op til 1 m³ pr. voksen og 1/2 m³ pr. barn samt højst DKK 5.336 pr. familie til transport af udstyr, der var nødvendig for ansøgerens eller familiens erhverv i hjemlandet eller det tidligere opholdsland
- Hjælp til rejseudgifter i øvrigt
- Hjælp til etablering i hjemlandet eller det tidligere opholdsland med op til DKK 15.840 pr. person over 18 år og op til DKK 5.280 pr. person under 18 år
- Udgifter til sygeforsikring i ét år i hjemlandet eller det tidligere opholdsland, hvor det er muligt at tegne en sådan forsikring, og såfremt der ikke på anden måde er tegnet forsikring (eksempelvis en velfungerende national sygesikring)
- Andre udgifter, der er forbundet med rejsen.

Den økonomiske støtte var en behovsbestemt social ydelse og blev derfor kun ydet, såfremt de pågældende ikke selv havde de fornødne midler til at vende tilbage til deres hjemland eller tidligere opholdsland.

Efter den særlige danske modtagelsesordning for personer fra det tidligere Jugoslavien

Der blev indført en særlig repatrieringsordning den 8. juni 1994. Denne ordning gav mulighed for at yde støtte til personer, der fik meddelt midlertidigt opholdstilladelse efter "Jugoslaverloven", og som frivilligt ønskede at vende tilbage til det område, de stammede fra. Forudsætningen for, at der kunne ydes støtte, var, at ansøgeren på ny ønskede at bosætte sig i det område, som vedkommende stammede fra.

Støtten dækkede følgende udgifter:

- Udgifter til billet til fly, tog m.v. i forbindelse med tilbagerejsen
- Nødvendige udgifter til transport af personlige ejendele

¹ Beløbene i afsnittet angivet i 1998-niveau.

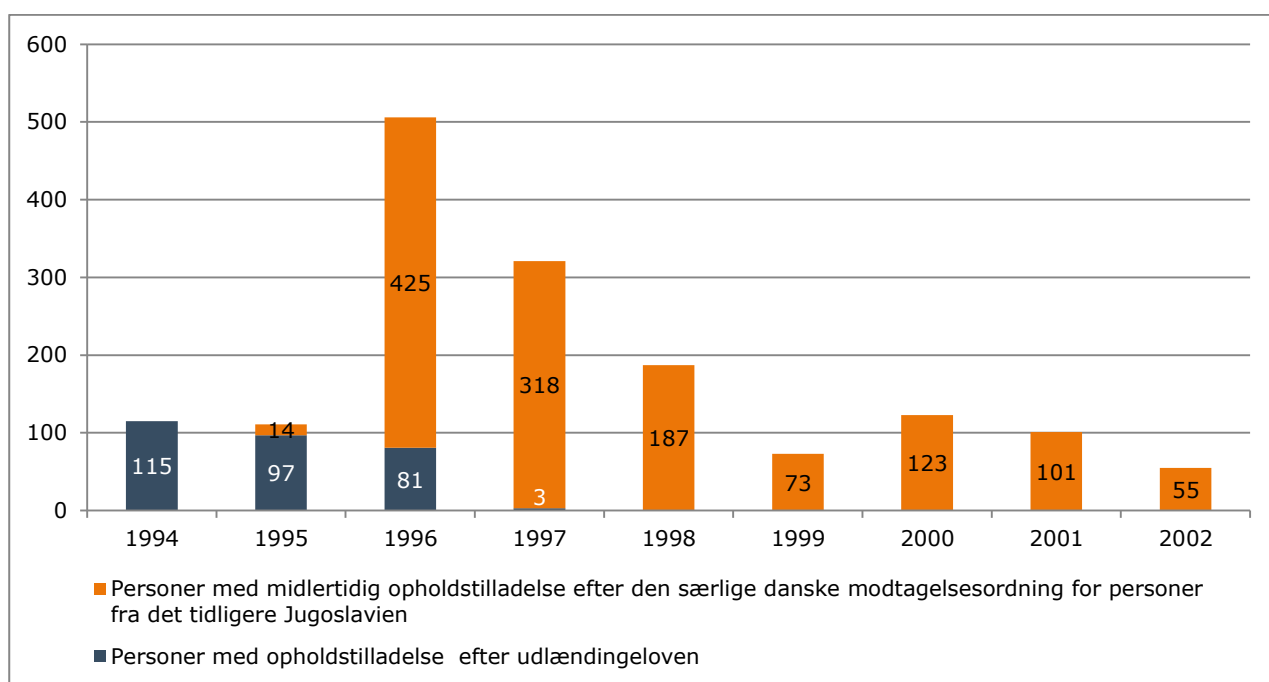
- Højest DKK 5.000 pr. familie til transport af udstyr, der er nødvendigt for den pågældendes eller familiens erhverv i det område, som vedkommende stammer fra
- DKK 2.000 pr. person over 18 år og DKK 1.000 pr. person under 18 år til dækning af andre udgifter i tilknytning til tilbagerejsen og den umiddelbare tilbagevendende
- Andre udgifter, der er forbundet med rejsen.

I modsætning til repatrieringsordningen efter udlændingeloven blev der ikke ydet nogen egentlig etableringsstøtte, ligesom ordningen ikke gav mulighed for at yde dækning til sygeforsikring. Der skulle heller ikke foretages nogen individuel behovsvurdering.

Under særlige omstændigheder kunne der endvidere ydes økonomisk støtte til at vende tilbage til det tidligere Jugoslavien mere end én gang.

Af figur 1 fremgår, hvor mange personer, der har benyttet de to ordninger i perioden 1994-2002.

Figur 1: Repatrierede personer med oprindelse i Bosnien-Hercegovina, 1994-2002, antal

Kilde: Dansk Flygtningehjælp.

1.3.2. Fortrydelsesret

For personer med *opholdstilladelse efter udlændingeloven* gjaldt det, at opholdstilladelsen bortfaldt, såfremt personen valgte at vende tilbage til sit hjemland og opgav sin bopæl i Danmark. I visse tilfælde var der imidlertid mulighed for at fortryde en repatriering. For flygtninge var der mulighed for at fortryde en repatriering. For indvandrere var der ingen særlig fortrydelsesret.

Personer med *midlertidig opholdstilladelse efter den særlige danske modtagelsesordning for personer fra det tidligere Jugoslavien* kunne i en periode på tre måneder bevare deres opholdstilladelse i Danmark, såfremt de var udrejst fra Danmark med henblik på at tage ophold i deres hjemområde.

Der kunne efter denne ordning ydes økonomisk støtte til udgifterne forbundet med deres tilbagerejse til Danmark. Det bemærkes, at der heller ikke i denne forbindelse skulle foretages nogen behovsvurdering.

Derudover ville der under særlige omstændigheder kunne ydes økonomisk støtte til repatriering mere end én gang.

Ankestyrelsen har ikke data, som belyser, hvor mange personer der har benyttet sig af fortrydelsesretten i forbindelse med repatriering efter den særlige ordning for personer fra det tidligere Jugoslavien med midlertidig opholdstilladelse.

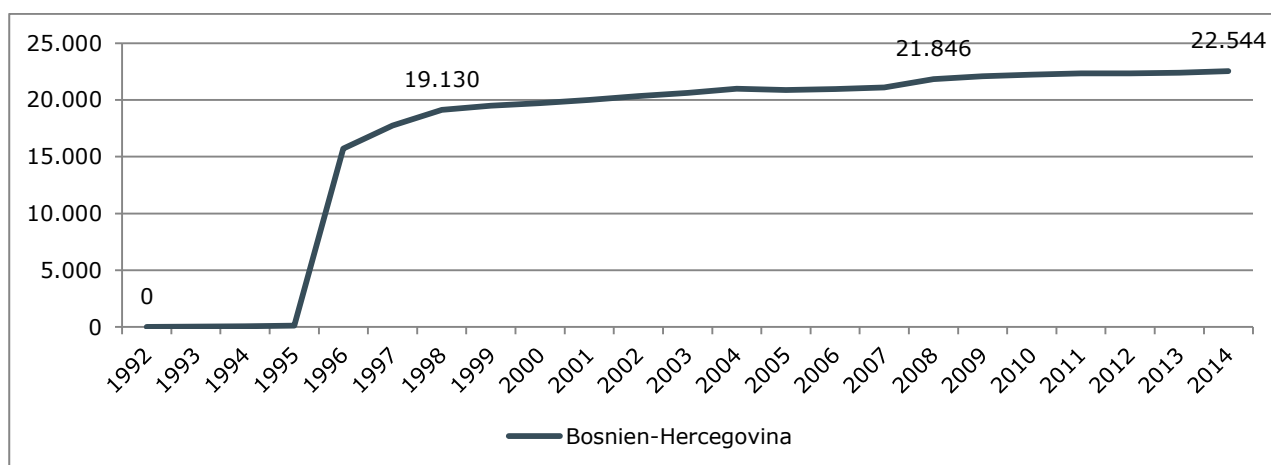
2. Udviklingen i antallet af personer med oprindelse i Bosnien-Hercegovina

Som følge af den geopolitiske udvikling i Europa i 90'erne og anerkendelsen af Bosnien-Hercegovina som selvstændigt land i 1992 har Danmarks Statistik oprettet en selvstændig kategori for personer med oprindelse i Bosnien-Hercegovina. Før dette tidspunkt var alle personer, som stammede fra denne tidligere jugoslaviske provins, registreret med oprindelse i Jugoslavien.

Per 1. januar 1998 boede 19.130 personer med oprindelse i Bosnien-Hercegovina i Danmark, jf. figur 2. Fra 1998 til 2014 er antallet af bosniere i Danmark steget med 3.414 personer. Per 1. januar 2014 var antallet af personer med oprindelse i Bosnien-Hercegovina således 22.544 personer.

I 2014 udgjorde personer med oprindelsen i Bosnien-Hercegovina 5,6 pct. af den samlede gruppe af indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse.

Figur 2: Personer med oprindelse i Bosnien-Hercegovina i Danmark, pr. 1. januar 1992-1. januar 2014, antal

Kilde: Statistikbanken, FOLK2.

Note: Danmarks Statistiks data stammer fra oplysninger om bl.a. ind- og udvandring fra det Centrale Personregister (CPR). Det betyder, at personen først optræder i statistikken, efter at personen blev registreret i CPR. En stor andel af bosniske krigsflygtninge blev først registreret i CPR i 1995, selvom de kunne have opholdt sig i Danmark i op til ca. to år før registreringsdato.

3. Bosniske krigsflygtninge og deres efterkommere

3.1. Definition af bosniske krigsflygtninge og deres efterkommere

Denne analyse ser nærmere på gruppen af personer med oprindelse i Bosnien-Hercegovina, der er kommet til Danmark som følge af borgerkrigen i det tidligere Jugoslavien, og som bor i Danmark i 2014.

Personer, som opfylder følgende forudsætninger, er inkluderet i denne analyse:

- Har oprindelse i Bosnien-Hercegovina.
- Boede i Danmark pr. 1. januar 2014.
- Er fyldt 18 år inden 1. januar 2014.
- Er enten indvandret til Danmark i perioden 1992-1997 eller født i Danmark i 1992 og derefter.

Populationen er udvalgt på baggrund af Danmarks Statistiks befolkningsregister, som modtager oplysninger om ind- og udvandring fra det Centrale Person Register (CPR).

De fleste bosniske krigsflygtninge er kommet til Danmark i perioden 1992-1995, og de fleste har fået opholdstilladelse og er blevet CPR-registreret i 1995-1996. Dog kunne personer, som fik opholdstilladelse i slutningen 1996, først blive registreret i CPR i 1997 og hermed få en indvandringsdato i 1997. Derfor inkluderer analysen også bosniske indvandrere med registreret indvandringsdato i 1997.

Personer med indvandrerbaggrund med oprindelse i Bosnien-Hercegovina vil herefter i analysen blive benævnt som *bosniske krigsflygtninge*². Personer med efterkommerbaggrund omtales i analysen som *efterkommere af bosniske krigsflygtninge*.

3.2. Referencegrupper

Som sammenligningsgrundlag benyttes i analysen:

- Personer med dansk oprindelse i alderen 18 år og derover
- Den samlede gruppe af indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse i alderen 18 år eller derover, som er født eller har opholdt sig i Danmark i mindst 15 år og dermed er sammenlignelige med de bosniske krigsflygtninge og deres efterkommere. Det betyder, at bosniske krigsflygtninge og deres efterkommere også indgår i denne gruppe. Andelen af bosniske krigsflygtninge i gruppen udgør godt 8 pct. af den samlede gruppe af personer med ikke-vestlig oprindelse pr. 1. januar 2014.

Pga. begrænset adgang til data vedr. opholdstid i Danmark benyttes den samlede gruppe af indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse i alderen 18 år og derover som referencegruppe i afsnittet 'Civilstatus'.

² Personer med alle typer af opholdstilladelser er inkluderet. Begrebet krigsflygtninge refererer først og fremmest til perioden for borgerkrigen i det tidligere Jugoslavien, som var en hovedårsag til, at personer med oprindelse i Bosnien-Hercegovina indvandrede til Danmark i 1992-1997.

3.3. Befolkningsstatistik

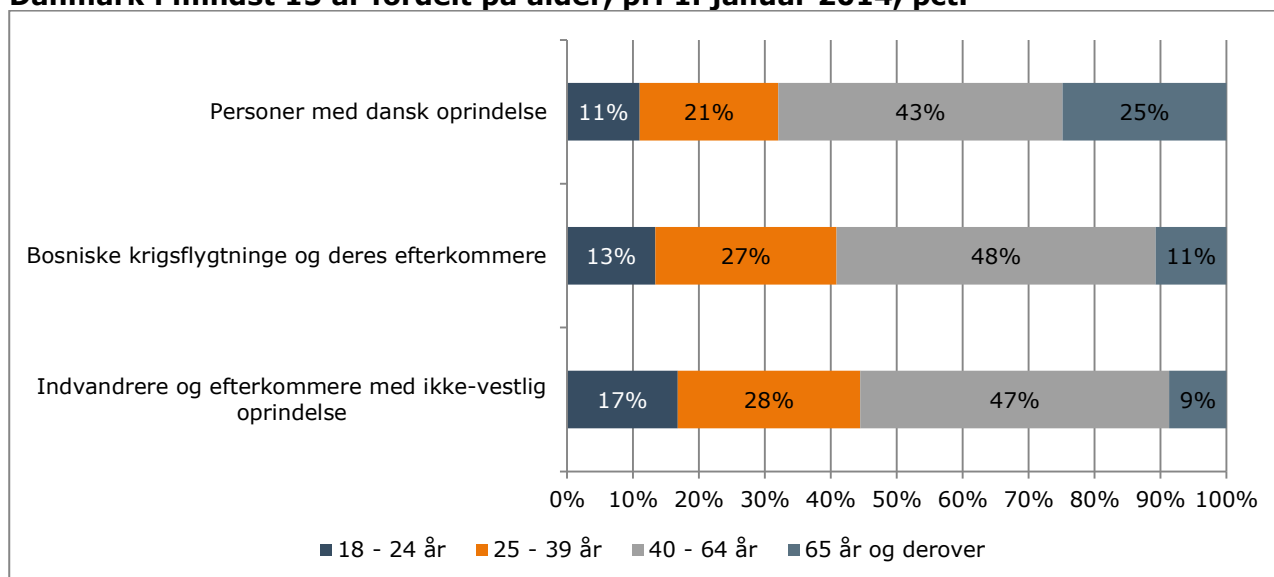
3.3.1. Køn og alder

Per 1. januar 2014 boede der i Danmark i alt 17.829 personer i alderen 18 år eller derover med oprindelse i Bosnien-Hercegovina. Blandt dem er 88 pct. eller 15.729 personer er bosniske krigsflygtninge (15.041 personer) og efterkommere af bosniske krigsflygtninge (688 personer).

Bosniske krigsflygtninge og deres efterkommere udgør 5 pct. af den samlede gruppe af indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse på 18 år og derover og 8 pct. af indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, som er født eller har boet i Danmark i 15 år eller derover, i samme aldersgruppe.

Blandt de bosniske krigsflygtninge og efterkommere af bosniske krigsflygtninge er en større andel 65 år og derover sammenlignet med gruppen af personer med ikke-vestlig oprindelse i samme aldersgruppe, som er født eller har opholdt sig i Danmark i mindst 15 år, jf. figur 3.

Figur 3: Personer med ikke-vestlig oprindelse, der er født eller har opholdt sig i Danmark i mindst 15 år fordelt på alder, pr. 1. januar 2014, pct.

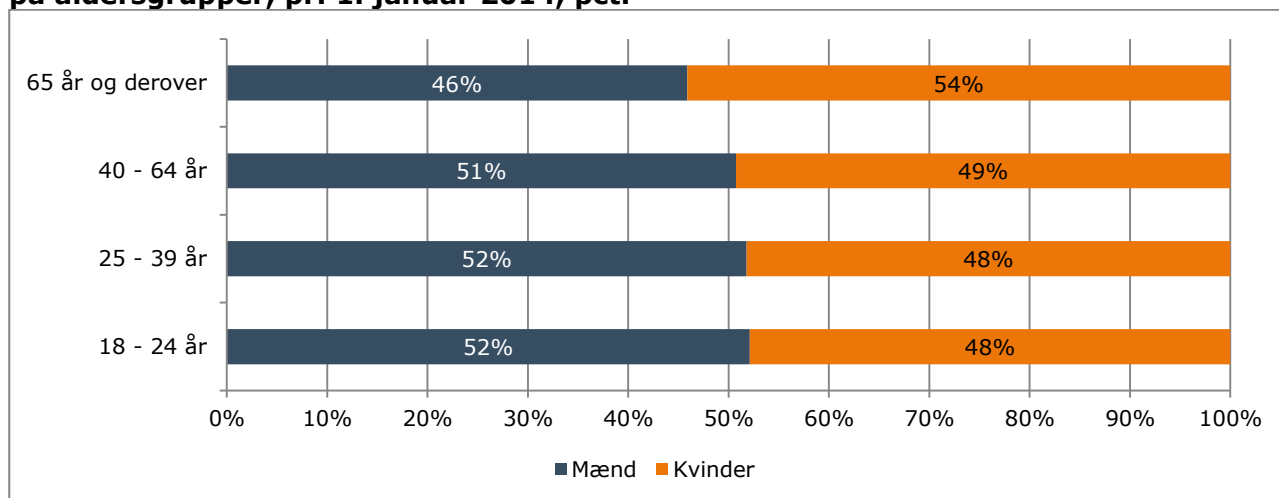

Kilde: Ankestyrelsens udlændingedatabase, IMBEF13, og egne beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

Blandt den samlede gruppe af bosniske krigsflygtninge og efterkommere af bosniske krigsflygtninge, der bor i Danmark i 2014, er 49 pct. kvinder og 51 pct. mænd. Det svarer til kønsfordelingen blandt personer med dansk oprindelse i alderen 18 år og derover.

Af figur 4 fremgår kønsfordelingen blandt bosniske krigsflygtninge og efterkommere af bosniske krigsflygtninge i de forskellige aldersgrupper.

Figur 4: Kønsfordelingen for bosniske krigsflygtninge og deres efterkommere fordelt på aldersgrupper, pr. 1. januar 2014, pct.

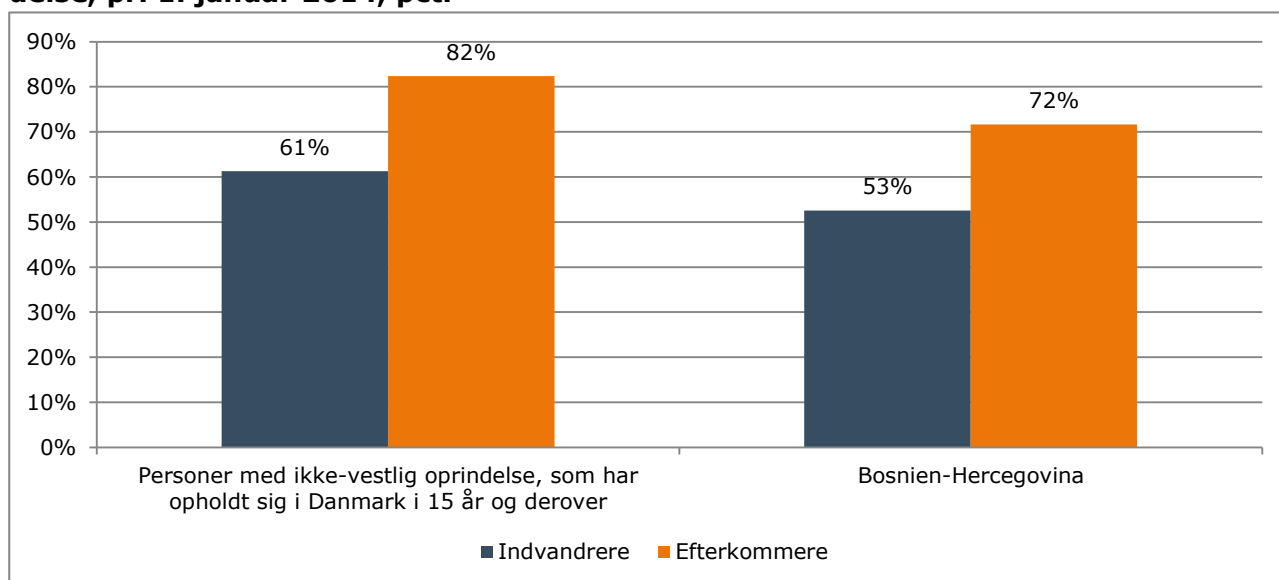

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

3.3.2. Statsborgerskab

Hver anden bosnisk krigsflygtning og 7 ud 10 efterkommere af bosniske krigsflygtninge er danske statsborgere pr. 1. januar 2014, jf. figur 5. Ser man på den samlede gruppe af indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, som er født eller har boet i Danmark i 15 år eller derover, så har en større andel opnået dansk statsborgerskab.

Figur 5: Danske statsborgere på 18 år eller derover med ikke-vestlig oprindelse, der er født eller har opholdt sig i Danmark i mindst 15 år, fordelt på herkomst og oprindelse, pr. 1. januar 2014, pct.

Kilde: Ankestyrelsens udlændingedatabase, IMBEF34 og egne beregninger på baggrund af data i Danmarks Statistik.

3.3.3. Bopæl

På Danmarkskortene vises den geografiske fordeling af bosniske krigsflygtninge og deres efterkommere i Danmark i 1998 (figur 6) og i 2014 (figur 7). Kortene inddeler kommunerne i fem grupper efter antallet af bosniere, der bor i den enkelte kommune³. Selvom korterne ikke er direkte sammenlignelige som følge af kommunesammenlægningen i 2007⁴, tegner der sig et billede af, at størstedelen af de bosniske krigsflygtninge og deres efterkommere er samlet i de samme områder i 2014 som i 1998.

Kortet for 2014 (figur 7) viser, at kommunerne med flest bosniere er spredt ud over hele landet og fordeler sig mellem forskellige typer kommuner. Fem ud af de ti kommuner er bykommuner, mens tre er mellemkommuner og to er landkommuner⁵.

De tre kommuner med flest bosniere er alle bykommuner. Københavns Kommune er med 1.410 personer den kommune med flest bosniere, efterfulgt af Odense og Kolding Kommuner med henholdsvis 1.136 og 724 personer.

Med undtagelse af Esbjerg og Randers Kommuner er de ti kommuner med flest bosniske krigsflygtninge og deres efterkommere blandt de 15 kommuner, der har den højeste andel indvandrere (der har opholdt sig i Danmark i mindst 15 år) og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse.

Alle landets regioner er repræsenteret blandt de ti kommuner med flest bosniske krigsflygtninge og deres efterkommere. Heriblandt ligger Region Syddanmark højest med 4 kommuner og Region Sjælland lavest med en enkelt kommune.

³ Danmarkskortene inddeler kommuner i fem grupper efter antallet af bosniere, der er bosat i den enkelte kommune.

Den første gruppe (50-procentsfraktilen) angiver intervallet med de 50 procent af kommunerne, som har det laveste antal personer.

Den anden gruppe (75-procentsfraktilen) angiver intervallet med de 75 procent af kommuner, som har det laveste antal personer, fratrukket de kommuner, som er omfattet af 50-procentsfraktilen.

Den tredje gruppe (90-procentsfraktilen) angiver intervallet med de 90 procent af kommuner, som har det laveste antal personer, fratrukket de kommuner, som er omfattet af 75-procentsfraktilen.

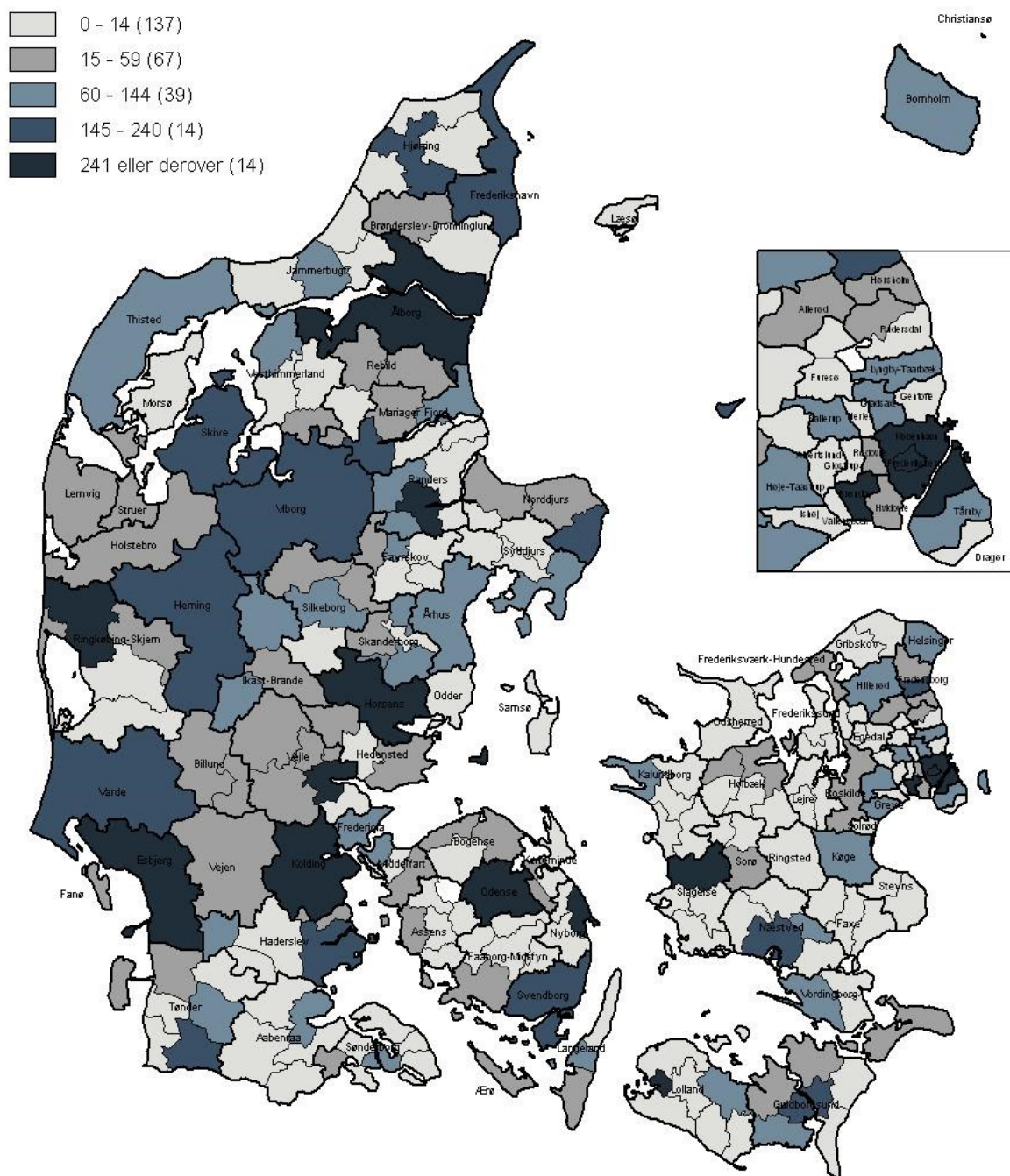
Den fjerde gruppe (95-procentsfraktilen) angiver intervallet med de 95 procent af kommuner, som har det laveste antal personer, fratrukket de kommuner, som er omfattet af 90-procentsfraktilen.

Den femte gruppe angiver intervallet for de 5 procent af kommunerne, der har det højeste antal personer.

⁴ I forbindelse med kommunalreformen 2007 blev mange kommuner delt. Det er derfor ikke muligt at foretage en direkte sammenligning af de to kort.

⁵ Klassifikationen af kommuner er baseret på 14 indikatorer, som er udvalgt med henblik på at belyse den strukturelle, økonomiske og demografiske situation i de 98 danske kommuner. Kilde: Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri (2008): National strategi for Det danske landdistriktsprogram 2007-2013.

Figur 6: Bosniske krigsflygtninge og deres efterkommere fordelt på kommuner, pr. 1. januar 1998, antal

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data i Danmarks Statistik.

3.3.4. Civilstatus⁶

Flere med bosnisk oprindelse er gift sammenlignet med de andre grupper (tabel 3). Dette skyldes især, at en høj andel af de bosniske mænd er gift. Andelen af ugifte bosniere er ligeledes højere end andelen af ugifte i de andre to kategorier.

Ganske få med bosnisk oprindelse er skilt. Andelen er ca. 6 procentpoint lavere end andelen af både den samlede gruppe af personer med ikke-vestlig oprindelse og personer med dansk oprindelse.

I alle tre grupper er en højere andel af kvinder skilt i forhold til mænd, og der er markant flere enker, end der er enkemænd. Det er især værd at lægge mærke til, at andelen af enker blandt bosniske kvinder er højere end andelen af fraskilte, mens det omvendte billede gør sig gældende for den samlede gruppe af kvinder med ikke-vestlig oprindelse.

Tabel 3: Civilstatus for personer på 18 år og derover fordelt på herkomst, pr. 1. januar 2014

	Ugift	Gift/ Separe- ret	Enke/ Enke- mand	Fraskilt	Andet	I alt	
	Andel	Andel	Andel	Andel	Andel	Andel	Antal
Mænd							
Bosniske krigsflygtninge og deres efterkommere	38,0 %	55,2 %	1,9 %	4,9 %	0,0 %	100,0 %	7.973
Indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse	38,3 %	51,2 %	0,7 %	9,4 %	0,3 %	100,0 %	146.464
Personer med dansk oprindelse	37,2 %	49,4 %	3,5 %	9,7 %	0,2 %	100,0 %	1.943.574
Kvinder							
Bosniske krigsflygtninge og deres efterkommere	31,2 %	54,0 %	8,3 %	6,5 %	0,0 %	100,0 %	7.756
Indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse	27,7 %	56,2 %	4,0 %	12,0 %	0,1 %	100,0 %	154.521
Personer med dansk oprindelse	29,7 %	47,1 %	10,8 %	12,2 %	0,3 %	100,0 %	2.006.815
I alt							
Bosniske krigsflygtninge og deres efterkommere	34,7 %	54,6 %	5,1 %	5,7 %	0,0 %	100,0 %	15.729
Indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse	32,9 %	53,8 %	2,4 %	10,8 %	0,2 %	100,0 %	300.985
Personer med dansk oprindelse	33,4 %	48,2 %	7,2 %	11,0 %	0,2 %	100,0 %	3.950.389

Kilde: Statistikbanken.dk, FOLK1 og egne beregninger på baggrund af data i Danmarks Statistik.

Note: Kategorien 'Andet' inkluderer personer med civilstatus 'Registret partnerskab', 'Længstlevende af to partnere' og 'Ophævet partnerskab'.

3.3.5. Ægtefælle og partner

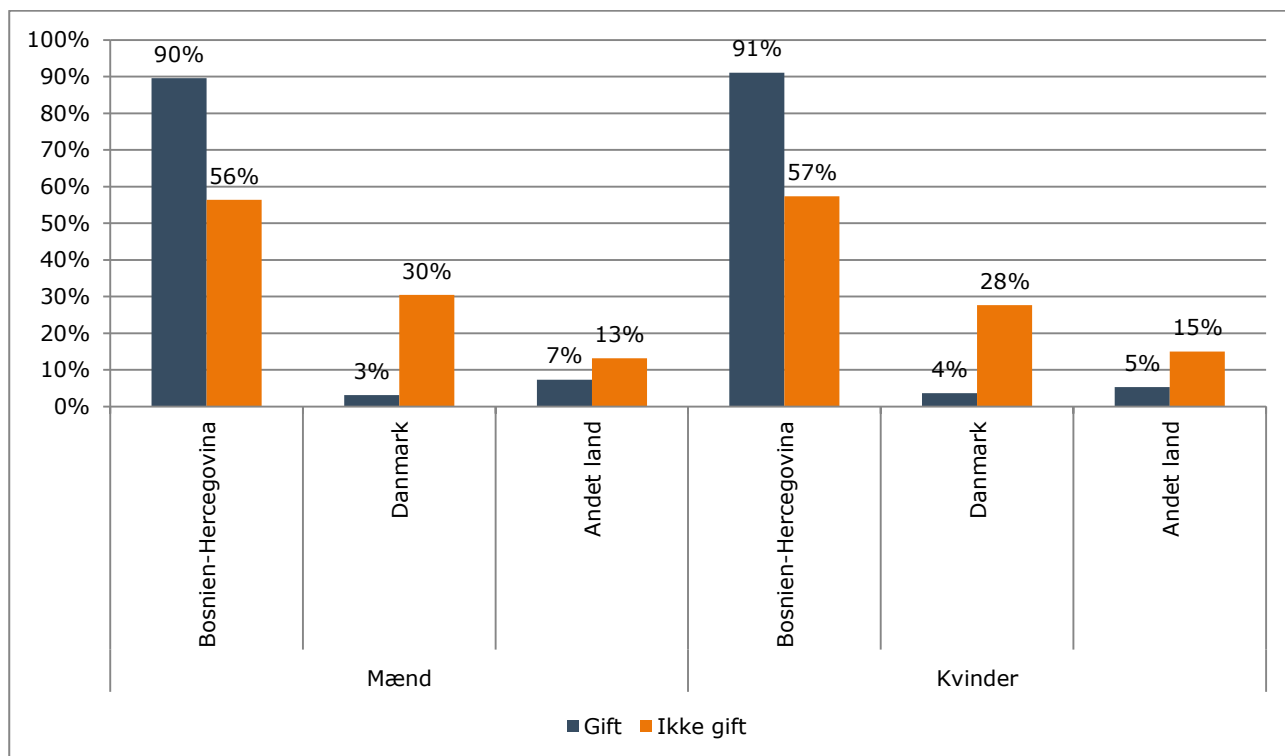
De fleste bosniske krigsflygtninge og deres efterkommere (81 pct.), som bor sammen med deres partner, er gift i 2014. Blandt de gifte er 90 pct. gift med en person med oprindelse i Bosnien-Hercegovina, 3 pct. med en person med dansk oprindelse, og 7 pct. med en person

⁶ Pga. begrænset adgang til data vedr. opholdstid i Danmark benyttes den samlede gruppe af indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse i alderen 18 år og derover som referencegruppe i afsnittet 'Civilstatus'.

fra et andet land end de to nævnte. Blandt ikke-gifte personer tegner sig et anderledes billede. Her er der 57 pct. som danner par med en person med oprindelse i Bosnien-Hercegovina. Det er 33 procentpoint færre i forhold til gifte personer. Samtidig er der 26 procentpoint flere ugifte bosniske krigsflygtninge og efterkommere, der indgår i par med en person med dansk oprindelse.

Der er ikke nævneværdige forskelle mellem ægtefællernes/partnerens oprindelse blandt bosniske mænd og kvinder.

Figur 8: Oprindelse af ægtefæller/partnere til bosniske krigsflygtninge og deres efterkommere fordelt på civilstatus og køn, pr. 1. januar 2014, pct.

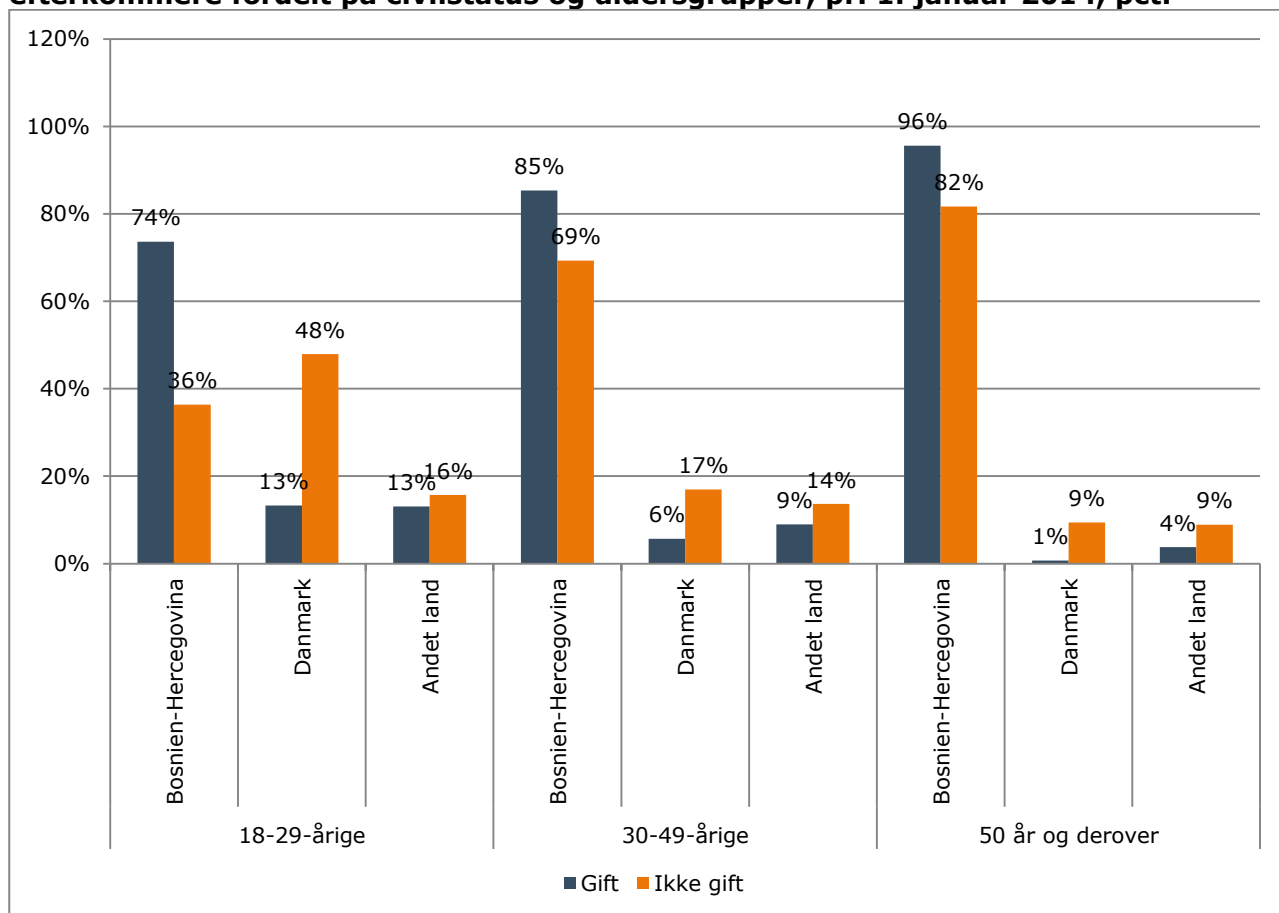

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data i Danmarks Statistik.

Der er betydeligt større forskelle i forhold til ægtefællens/partnerens oprindelsesland, når man opdeler på aldersgrupper. Det er især bosniske krigsflygtninge og deres efterkommere i alderen 18-29 år, der skiller sig ud. Andelen af denne aldersgruppe, der bor sammen med deres partner, men ikke er gift, udgør 64 pct.

Kendetegnet ved de ugifte personer blandt de 18-29-årige er, at knap hver anden person danner par med en person med dansk oprindelse, jf. figur 9. Der er også en større andel gifte personer i denne gruppe, der har en ægtefælle, som stammer fra Danmark, i forhold til de ældre grupper.

Figur 9: Oprindelse af ægtefæller/partnere til bosniske krigsflygtninge og deres efterkommere fordelt på civilstatus og aldersgrupper, pr. 1. januar 2014, pct.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data i Danmarks Statistik.

3.3.6. Fertilitet

Ankestyrelsen har ikke et tilstrækkeligt datagrundlag til at belyse fertilitet blandt bosniske krigsflygtninge og deres efterkommere. Det fremgår dog af Danmarks Statistiks publikation "Indvandrere i Danmark 2013", at kvinder med oprindelse i Bosnien-Hercegovina har den laveste fertilitet blandt kvinder med ikke-vestlig oprindelse. En kvinde med bosnisk oprindelse får i gennemsnit 1,53 børn i løbet af sit liv med det nuværende fertilitetsmønster. Tilsvarende tal for den samlede gruppe af kvinder med ikke-vestlig oprindelse er 1,89, og for kvinder med dansk oprindelse er tallet 1,85.

4. Uddannelse

4.1. Igangværende uddannelse

En stor del af de unge bosniske krigsflygtninge og efterkommere af bosniske krigsflygtninge er under uddannelse. Blandt både de 18-19-årige og 20-24-årige er andelen højere blandt bosnierne end blandt personer med dansk oprindelse i samme aldersgruppe. Derudover har flere bosnierne bevæget sig ud på de videregående uddannelser i forhold til personer med dansk oprindelse.

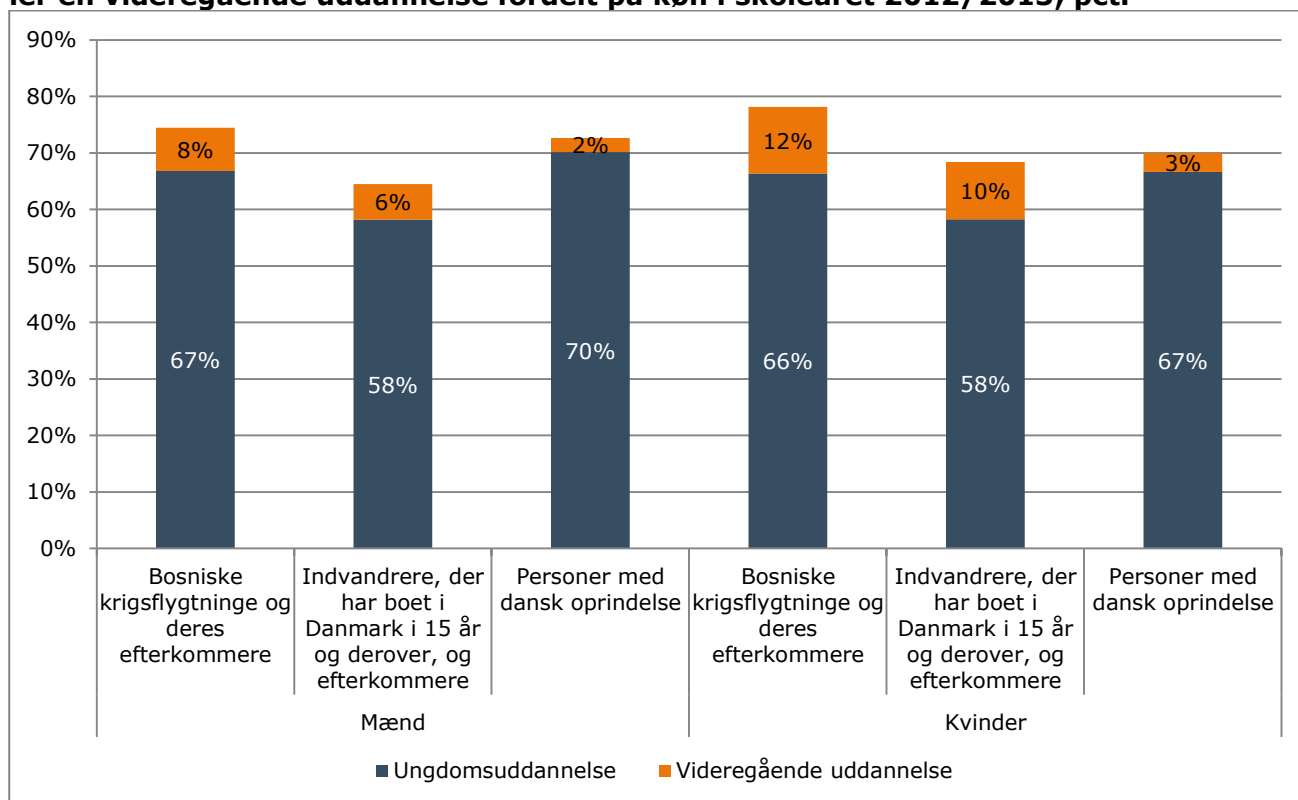
Figur 10 viser, at andelen af 18-19-årige bosniske krigsflygtninge og deres efterkommere, der er i gang med en ungdomsuddannelse eller en videregående uddannelse, er højere end andelen hos den tilsvarende gruppe med dansk eller ikke-vestlig oprindelse.

Særligt de bosniske kvinder klarer sig godt. I modsætning til kønsfordelingen i gruppen af personer med dansk oprindelse er det således kvinderne, der klarer sig bedst. Blandt de 18-19-årige bosniske kvinder er 78 pct. under uddannelse, hvilket er 10 procentpoint flere end den samlede gruppe af kvinder med ikke-vestlig oprindelse, som har boet i Danmark i 15 år eller derover, og 8 procentpoint flere kvinder med dansk oprindelse.

Blandt de 18-19-årige bosniske mænd er 74 pct. i gang med en uddannelse. Der er ligeledes 10 procentpoint flere end den samlede gruppe mænd med ikke-vestlig oprindelse, som har boet i Danmark i 15 år og derover, og 2 procentpoint flere end den tilsvarende gruppe mænd med dansk oprindelse.

Figur 10 viser derudover, at de 18-19-årige bosniere i langt højere grad er påbegyndt på en videregående uddannelse end personer med dansk oprindelse i samme aldersgruppe. Blandt kvinder er forskellen 8 procentpoint, mens forskellen er på 5 procentpoint blandt mænd.

Figur 10. 18-19-årige indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse samt personer med dansk oprindelse, som er i gang med en ungdomsuddannelse eller en videregående uddannelse fordelt på køn i skoleåret 2012/2013, pct.

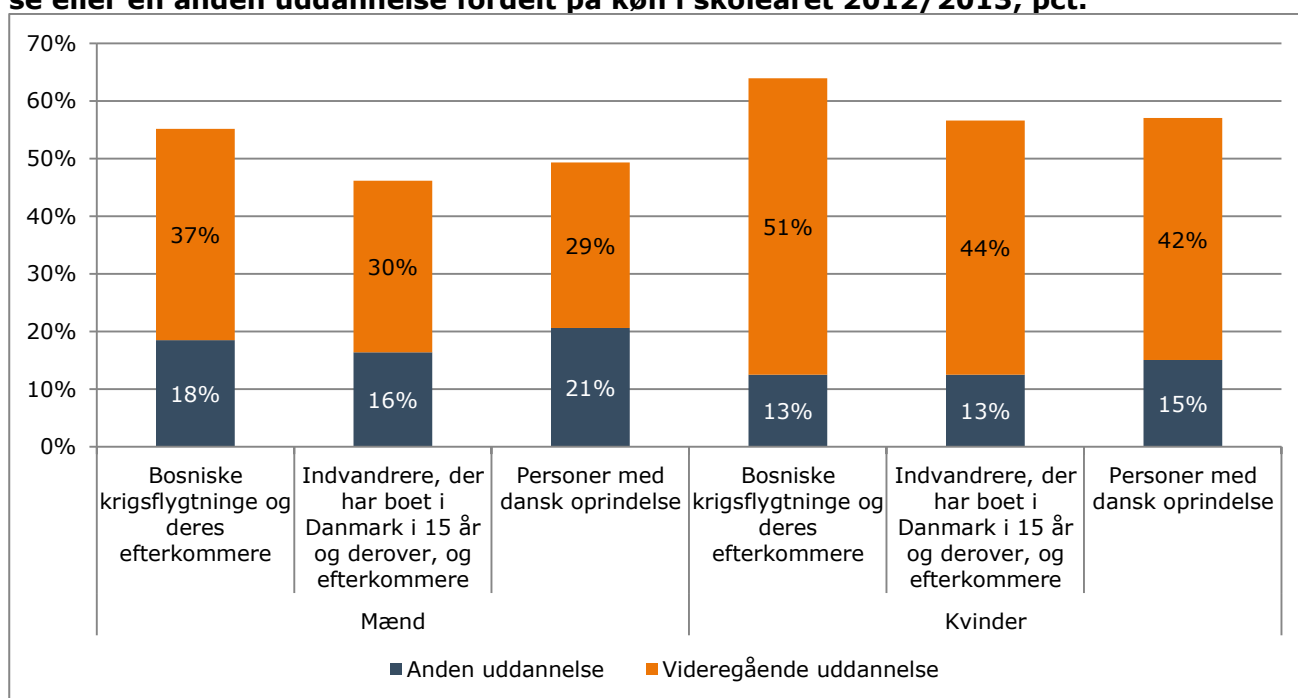
Kilde: Ankestyrelsens udlændingedatabase, IMUDD32 og egne beregninger på baggrund af data i Danmarks Statistik.
 Note: Ungdomsuddannelse omfatter almengymnasial, erhvervsgymnasial og erhvervsfaglig uddannelse.
 Note: Videregående uddannelse omfatter kort, mellemlang og lang videregående uddannelse samt bacheloruddannelse.

Figur 11 viser, at en større andel af de 20-24-årige bosniske krigsflygtninge og efterkommere af bosniske krigsflygtninge end personer med dansk oprindelse og ikke-vestlig oprindelse generelt, er i uddannelse. Andelen af bosniske kvinder i uddannelse er 7 procentpoint højere end andelen af kvinder med både dansk og ikke-vestlig oprindelse generelt. Blandt mændene er 6

procentpoint flere bosniere end personerne med dansk oprindelse i uddannelse, mens forskellen til mænd med ikke-vestlig oprindelse generelt er 9 procentpoint.

Blandt de 20-24-årige med bosnisk oprindelse er der 9 procentpoint forskel på andelen af kvinder og mænd, som er i gang med en uddannelse. Figur 11 viser, at den store forskel skyldes den høje andel kvinder, der er i gang med en videregående uddannelse. Forskellen på andelen af kvinder og mænd, der er i gang med en videregående uddannelse er således 15 procentpoint. Blandt både mænd og kvinder er der en større andel med bosnisk oprindelse, som er i gang med en videregående uddannelse end personer med dansk oprindelse og ikke-vestlig oprindelse generelt.

Figur 11. 20-24-årige indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse samt personer med dansk oprindelse, som er i gang med en videregående uddannelse eller en anden uddannelse fordelt på køn i skoleåret 2012/2013, pct.

Kilde: Ankestyrelsens udlændingedatabase, IMUDD32 og egne beregninger på baggrund af data i Danmarks Statistik.
 Note: Videregående uddannelse omfatter kort, mellemlang og lang videregående uddannelse samt bacheloruddannelse.

Note: Anden uddannelse omfatter grundskole, almengymnasial, erhvervsgymnasial og erhvervsfaglig uddannelse.

4.2. Højest fuldførte danske uddannelse

Tabel 4 viser de bosniske krigsflygtninges og deres efterkommeres højest fuldførte uddannelse, fordelt på deres alder pr. 1. januar 1998 – det vil sige kort tid efter, de har fået meddelt opholdstilladelse. Tabellen viser, at de bosniske krigsflygtninge og efterkommere som var under 19 år i 1998 i langt højere grad har gennemført en uddannelse end de, der var 20 år eller derover.

Kvinderne har i langt i højere grad end mændene gennemført en uddannelse. Blandt de 16-19-årige, er forskellen mellem mænd og kvinder således 5 procentpoint, mens den er 18 procentpoint blandt de 20-24-årige og 13 procentpoint blandt henholdsvis de 25-29-årige og de 30-39-årige. Det fremgår derudover af tabellen, at kvinderne generelt har gennemført uddannelser på et højere uddannelsesstrin end mændene.

Tabel 4. Højest fuldførte uddannelse blandt bosniske krigsflygtninge og deres efterkommere pr. 1. januar 2013 fordelt på personens alder pr. 1. januar 1998, pct.

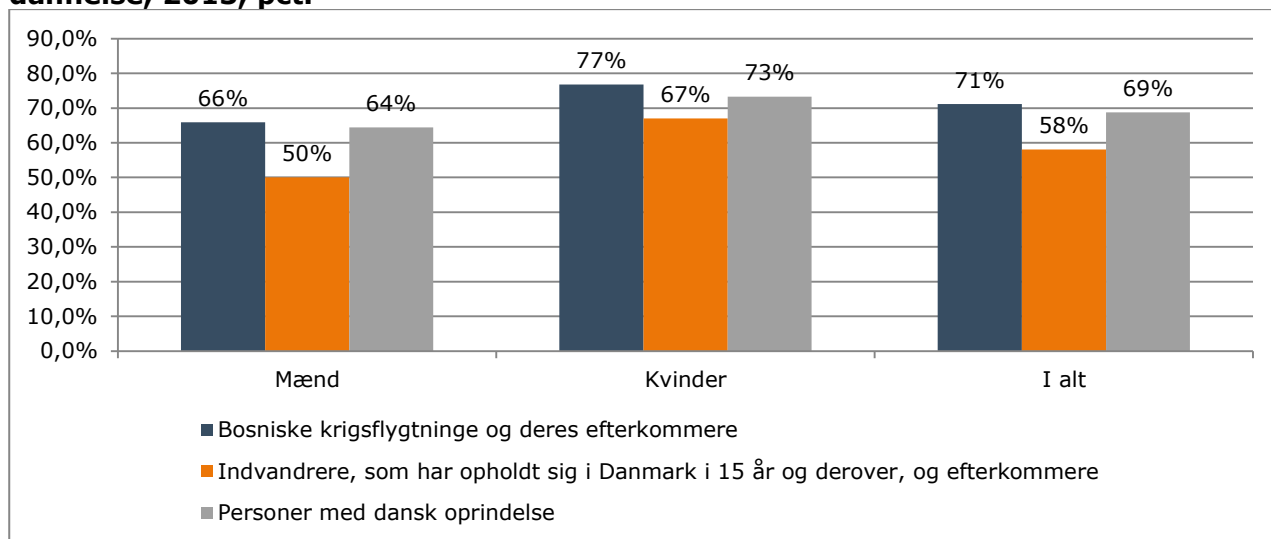
	0 - 15 år	16 - 19 år	20 - 24 år	25 - 29 år	30 - 39 år	40 år og derover
MÆND						
Grundskole/forberedende uddannelse	40,0 %	22,5 %	0,8 %	0,4 %	0,1 %	0,1 %
Ungdomsuddannelse:	43,5 %	39,0 %	16,6 %	8,6 %	6,6 %	2,1 %
- Gymnasial uddannelse	22,2 %	3,0 %	1,0 %	0,0 %	0,1 %	0,0 %
- Erhvervsfaglig uddannelse	21,3 %	36,1 %	15,7 %	8,6 %	6,6 %	2,1 %
Videregående uddannelse:	15,5 %	23,6 %	17,8 %	12,9 %	6,6 %	1,5 %
- Kort videregående uddannelse	4,6 %	6,1 %	5,3 %	3,3 %	2,0 %	0,7 %
- Mellemlang videregående uddannelse	3,7 %	8,2 %	7,2 %	6,4 %	3,0 %	0,4 %
- Bachelor	3,6 %	2,6 %	1,1 %	0,9 %	0,2 %	0,0 %
- Lang videregående uddannelse	3,6 %	6,7 %	4,2 %	2,3 %	1,5 %	0,3 %
Fuldført dansk uddannelse, i alt	99,0 %	85,1 %	35,2 %	21,9 %	13,3 %	5,4 %
KVINDER						
Grundskole/forberedende uddannelse	31,7 %	17,5 %	0,2 %	0,0 %	0,0 %	0,1 %
Ungdomsuddannelse, i alt	43,2 %	39,1 %	26,7 %	17,1 %	14,9 %	3,8 %
- Gymnasial uddannelse	25,4 %	3,9 %	0,5 %	1,1 %	0,4 %	0,3 %
- Erhvervsfaglig uddannelse	17,9 %	35,2 %	26,2 %	16,0 %	14,6 %	3,4 %
Videregående uddannelse, i alt	24,3 %	33,1 %	26,7 %	17,6 %	11,3 %	2,2 %
- Kort videregående uddannelse	3,0 %	4,7 %	3,8 %	3,1 %	2,0 %	0,4 %
- Mellemlang videregående uddannelse	8,7 %	12,2 %	14,4 %	10,5 %	8,1 %	1,4 %
- Bachelor	6,9 %	3,0 %	3,1 %	0,3 %	0,1 %	0,0 %
- Lang videregående uddannelse	5,7 %	13,2 %	5,4 %	3,6 %	1,1 %	0,3 %
Fuldført dansk uddannelse, i alt	99,2 %	89,7 %	53,6 %	34,7 %	26,2 %	6,0 %

Kilde: Ankestyrelsens egne beregninger på baggrund af data i Danmarks Statistik.

En større andel af de bosniske krigsflygtninge og deres efterkommere har gennemført mindst en ungdomsuddannelse sammenlignet med de andre grupper (figur 12). Mens 71 pct. af bosnierne har gennemført mindst en ungdomsuddannelse, er den tilsvarende andel for personer med dansk oprindelse 69 pct. og 58 pct. for den samlede gruppe af personer med ikke-vestlig oprindelse.

Det er derudover værd at bemærke, at en væsentlig større andel af de 20-24-årige bosniske kvinder har gennemført mindst en ungdomsuddannelse i forhold til den tilsvarende gruppe af bosniske mænd.

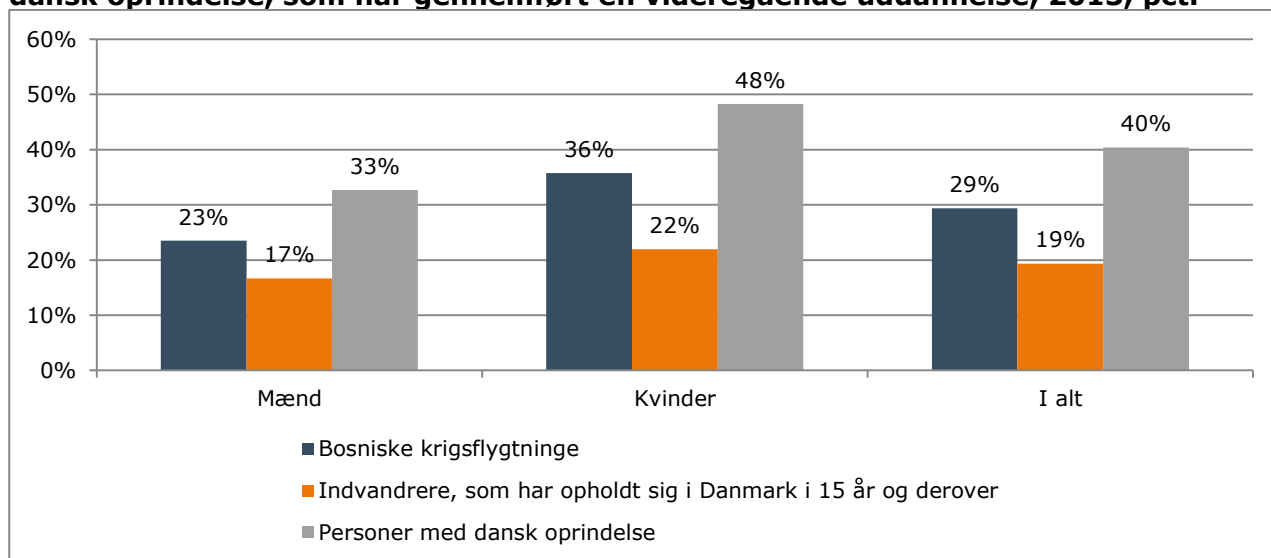
Figur 12. 20-24-årige indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse samt personer med dansk oprindelse, som har gennemført mindst en ungdomsuddannelse, 2013, pct.

Kilde: Ankestyrelsens udlændingedatabase, IMUDD31X og egne beregninger på baggrund af data i Danmarks Statistik.
 Note: Mindst en ungdomsuddannelse omfatter almen- og erhvervs-gymnasial, erhvervsfaglig uddannelse, kort, mellemlang og lang videregående uddannelse samt bacheloruddannelse.
 Note: Personer med udenlandsk uddannelse er beregnet som "Ingen uddannelse/uoplyst".

Blandt de 25-39 årige har personer med dansk oprindelse i højere grad end de bosniske krigsflygtninge gennemført en videregående uddannelse, jf. figur 13. Andelen af bosniske krigsflygtninge, der har gennemført en videregående uddannelse er dog stadig markant højere end den tilsvarende gruppe af indvandrere, som har opholdt sig i Danmark i 15 år eller derover. Blandt de 25-39 årige bosniske krigsflygtninge, er det i høj grad flest kvinder, som har gennemført en videregående uddannelse.

Figur 13. 25-39-årige indvandrere med ikke-vestlig oprindelse samt personer med dansk oprindelse, som har gennemført en videregående uddannelse, 2013, pct.

Kilde: Ankestyrelsens udlændingedatabase, IMUDD31X og egne beregninger på baggrund af data i Danmarks Statistik.
 Note: Videregående uddannelse omfatter kort, mellemlang og lang videregående uddannelse samt bacheloruddannelse.
 Note: Personer med udenlandsk uddannelse er beregnet som "Ingen uddannelse/uoplyst".

5. Beskæftigelse

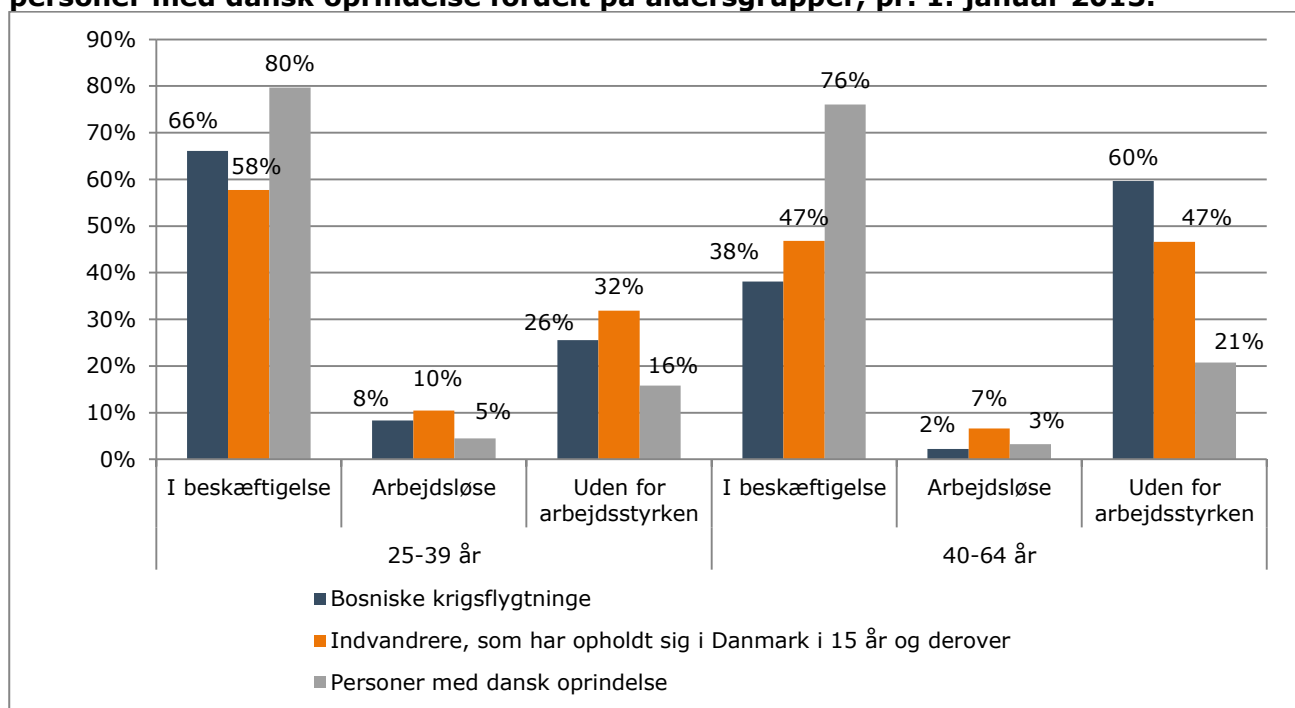
I dette afsnit belyses beskæftigelsen blandt personer i alderen 25-64 år, da en stor del af de 18-24 årige er i gang med en uddannelse. Eftersom efterkommerne af de bosniske krigsflygtninge er under 25 år, omhandler dette afsnit kun krigsflygtningene.

66 pct. af de bosniske krigsflygtninge i alderen 25-39 år var i beskæftigelse pr. 1. januar 2013. For gruppen af indvandrere med ikke-vestlig oprindelse, som har opholdt sig i Danmark i minimum 15 år, var andelen 58 pct. Personer med dansk oprindelse har den markant højeste beskæftigelsesfrekvens på knap 80 pct.

Denne midterplacering for de bosniske krigsflygtninge gælder også for "arbejdsløse" og "uden for arbejdsstyrken"⁷ i aldersgruppen 25-39 år, jf. figur 14.

Hvis man ser på bosniske krigsflygtninge i alderen 40-64 år, tegner der sig et andet billede. Her er færrest bosniske krigsflygtninge i beskæftigelse (38 pct.), mod 47 pct. af indvandrere med ikke-vestlig oprindelse og 76 pct. af personer med dansk oprindelse. I samme aldersgruppe er der samtidig færrest arbejdsløse (2 pct.) blandt de bosniske krigsflygtninge, idet andelen er godt 4 procentpoint lavere end hos den samlede gruppe af indvandrere med ikke-vestlig oprindelse, og 1 procentpoint under andelen af personer med dansk oprindelse.

Figur 14: Socioøkonomisk status for indvandrere med ikke-vestlig oprindelse samt personer med dansk oprindelse fordelt på aldersgrupper, pr. 1. januar 2013.

Kilde: Ankestyrelsens udlændingedatabase, IMUDD06 og egne beregninger på baggrund af data i Danmarks Statistik.

⁷ Personer uden for arbejdsstyrken omfatter følgende grupper personer:

Midlertidigt uden for arbejdsstyrken: Beskæftigelse uden løn, uddannelsesforanstaltninger, uoplyst aktivering, særlig/anden aktivering, integrationsuddannelse, arbejdsmarkedsorlov, barselsdagpenge, sygedagpenge, revalidering, modtagere af ledighedsydelse, aktivering ifølge kontanthjælpsstatistikken, delvist ledige.

Tilbagevækning fra arbejdsstyrken: Modtagere af efterløn, modtagere af overgangsydelse, modtagelse af flexydelse. *Andre uden for arbejdsstyrken:* Kontanthjælpsmodtagere, modtagere af introduktionsydelse, personer under uddannelse, øvrige uden for arbejdsstyrken

Pensionister: Alderspensionister, førtidspensionister, Modtagere af tjenestemandspension/modtagere af anden pension.

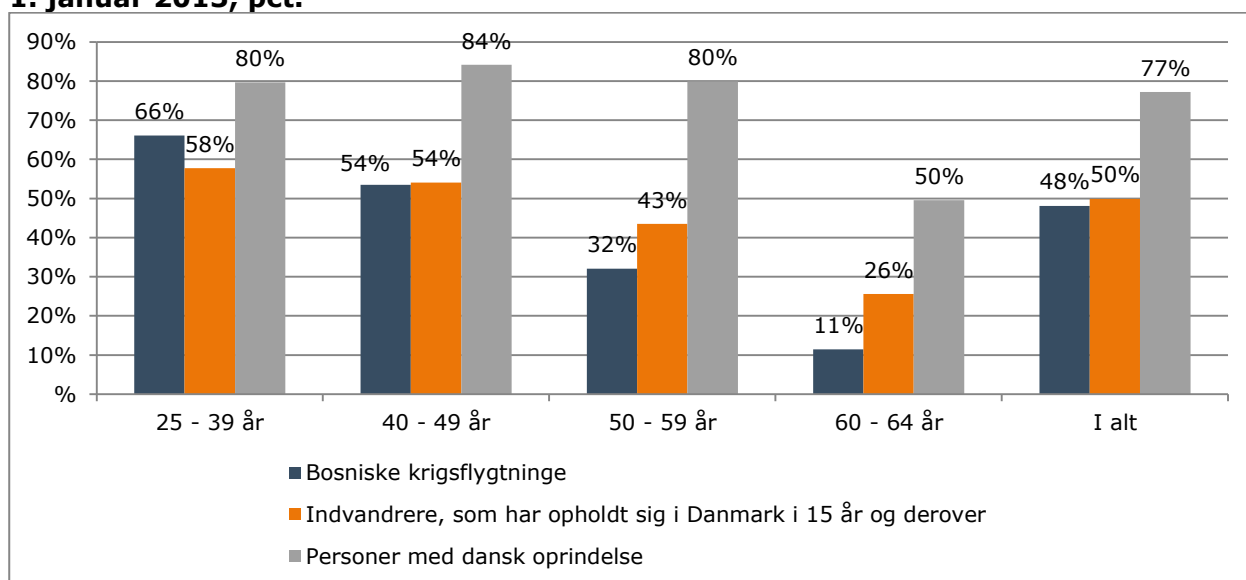
60 pct. af de 40-64-årige står uden for arbejdsstyrken. Det er markant højere end andelen blandt de andre grupper. Forskellen mellem bosniere og personer med dansk oprindelse i denne kategori er på 39 procentpoint.

Uanset oprindelse falder beskæftigelsesfrekvensen generelt med alderen.

Forskellen i beskæftigelsesfrekvensen mellem de forskellige aldersgrupper er størst blandt de bosniske krigsflygtninge. Her er der tale om en forskel på 55 procentpoint fra den højeste beskæftigelsesfrekvens på 66 pct. blandt de 25-39-årige til den laveste frekvens på 11 pct. i aldersgruppen 60-64 år. Tilsvarende forskel blandt indvandrere med ikke-vestlig oprindelse er 32 procentpoint, mens forskellen er 30 procentpoint blandt personer med dansk oprindelse.

Det er værd at bemærke, at beskæftigelsesfrekvensen falder tidligere for indvandrere end for personer med dansk oprindelse. Bosniske krigsflygtninge har samlet den laveste beskæftigelsesfrekvens på 48 pct.

Figur 15: Beskæftigelsesfrekvensen blandt 25-64-årige indvandrere med ikke-vestlige oprindelse samt personer med dansk oprindelse fordelt på aldersgrupper, pr. 1. januar 2013, pct.

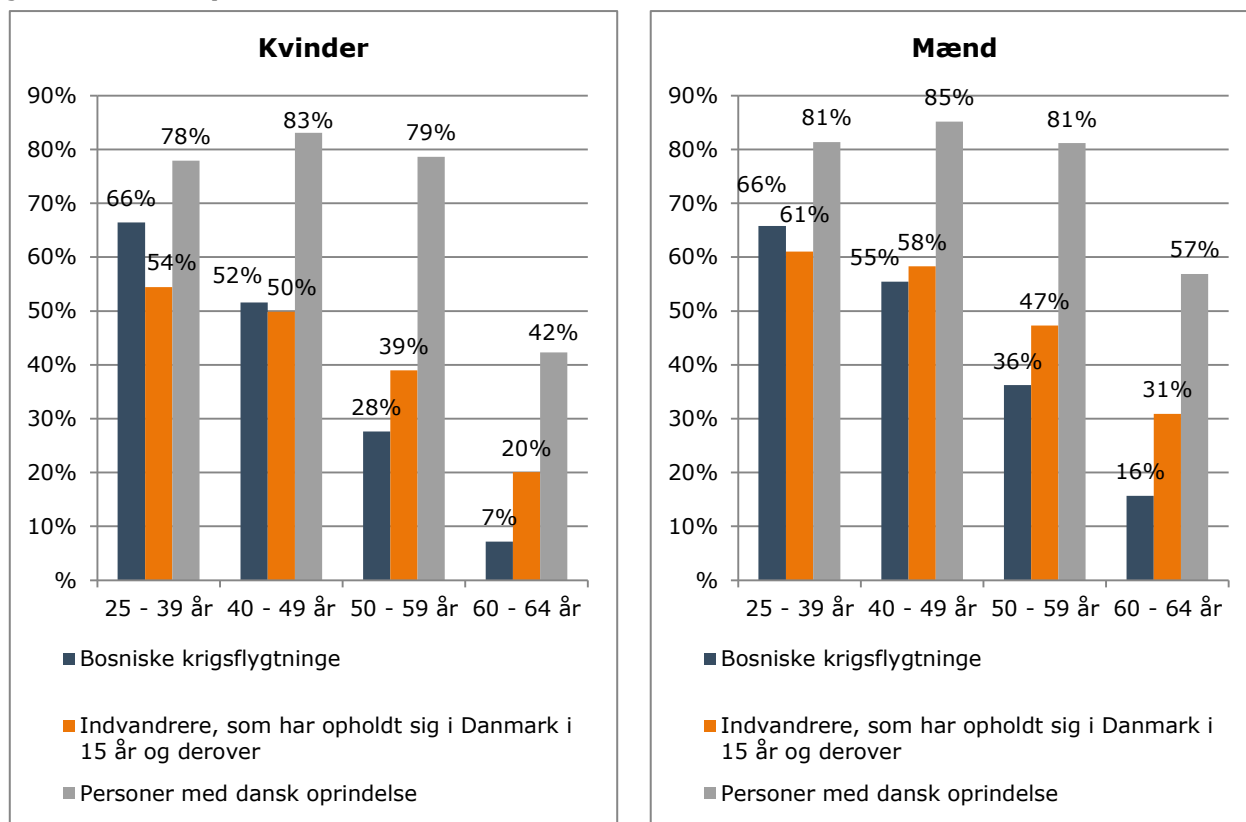
Kilde: Ankestyrelsens udlændingedatabase, IMUDD06 og egne beregninger på baggrund af data i Danmarks Statistik.

Der er store forskelle i beskæftigelsesfrekvensen mellem de tre grupper, når der opdeles på både køn og alder. Med undtagelse af bosniske krigsflygtninge i aldersgruppen 25-39 år, er beskæftigelsesfrekvensen generelt højest blandt mænd, jf. figur 16.

Blandt de 25-39 årige bosniere er beskæftigelsesfrekvensen 66 pct. for både mænd og kvinder, mens der er et gab blandt indvandrere og personer med dansk oprindelse på henholdsvis 7 og 3 procentpoint.

De kvindelige bosniske krigsflygtninge i alderen 60-64 år har den laveste beskæftigelsesfrekvens på 7 pct., mens bosniske mænd i samme aldersgruppe har en beskæftigelsesfrekvens på 16 pct. Dette er væsentligt lavere end beskæftigelsesfrekvensen for både mænd (31 pct.) og kvinder (20 pct.) blandt indvandrere med ikke-vestlig oprindelse, som har opholdt sig i Danmark i 15 år eller derover.

Figur 16: Beskæftigelsesfrekvensen blandt 25-64-årige indvandrere med ikke-vestlig oprindelse samt personer med dansk oprindelse fordelt køn og aldersgrupper, pr. 1. januar 2013, pct.

Kilde: Ankestyrelsens udlændingedatabase, IMUDD06 og egne beregninger på baggrund af data i Danmarks Statistik.

Beskæftigelsesfrekvensen blandt 25-64-årige var på det højeste niveau for alle grupper i 2008. Fra 2008 falder beskæftigelsesfrekvensen som følge af den seneste økonomiske krise. De mandlige bosniske krigsflygtninge oplevede med 9 procentpoint det største fald frem til 2010. Faldet i beskæftigelsesfrekvensen var 7 procentpoint for indvandrermand med ikke-vestlig oprindelse, der har boet i Danmark i 15 år eller derover, og 5 procentpoint for mænd med dansk oprindelse.

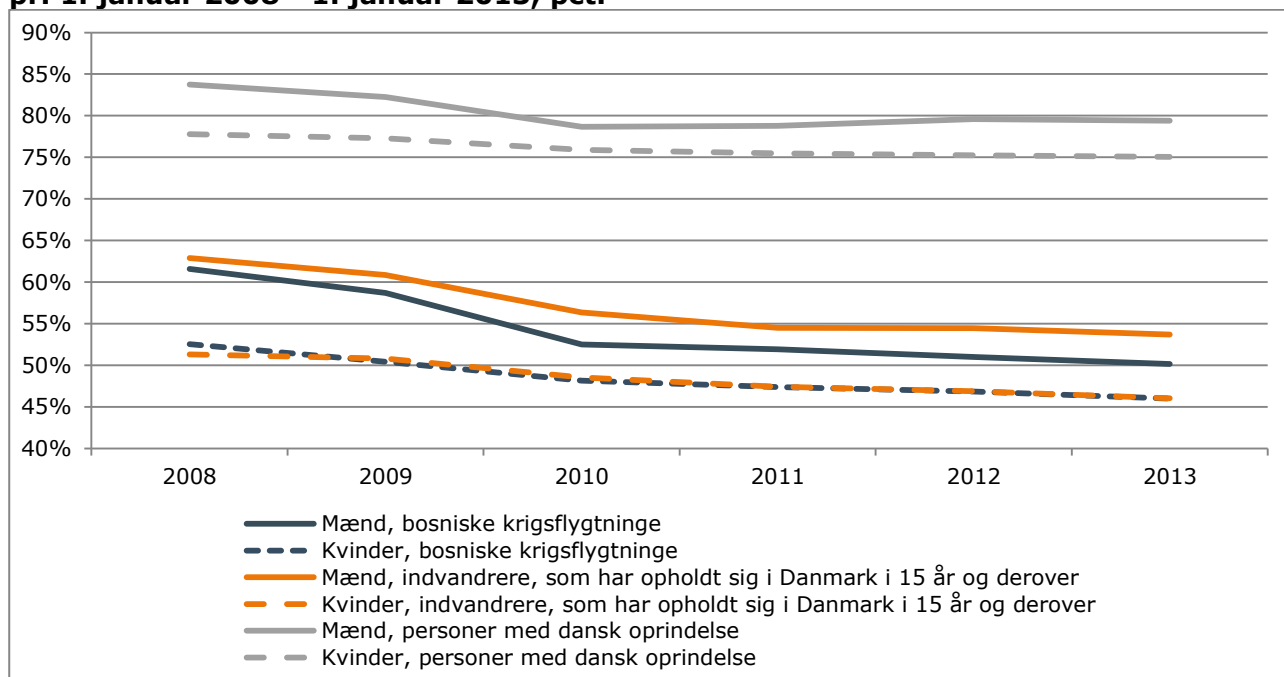
I perioden 2010 til 2013 er beskæftigelsesfrekvensen blandt mænd med dansk oprindelse nogenlunde uændret. Beskæftigelsesfrekvensen for både bosniske mænd og indvandrermand med ikke-vestlig oprindelse har været svagt faldende.

Forskellen i beskæftigelsesfrekvensen i 2008 og 2013 udgjorde 11 procentpoint for bosniske mænd, 9 procentpoint for mandlige indvandrere med ikke-vestlige oprindelse, og 4 procentpoint for mænd med dansk oprindelse.

Kvinderne oplevede ikke lige så stort fald i beskæftigelsesfrekvensen som mændene i samme periode. 7 procentpoint færre af de kvindelige bosniske krigsflygtninge i alderen 25-64 år var i beskæftigelse i 2013 sammenlignet med 2008. Det tilsvarende fald for indvandrerkvinder med ikke-vestlig oprindelse, var 5 procentpoint. 3 procentpoint færre kvinder med dansk oprindelse var i beskæftigelse i 2013 i forhold til 2008.

Overordnet set er forskellen i beskæftigelsesfrekvensen mellem mænd og kvinder frem mod 2013 blevet mindre.

Figur 17: Beskæftigelsesfrekvensen blandt 25-64-årige fordelt på oprindelse og køn, pr. 1. januar 2008 - 1. januar 2013, pct.

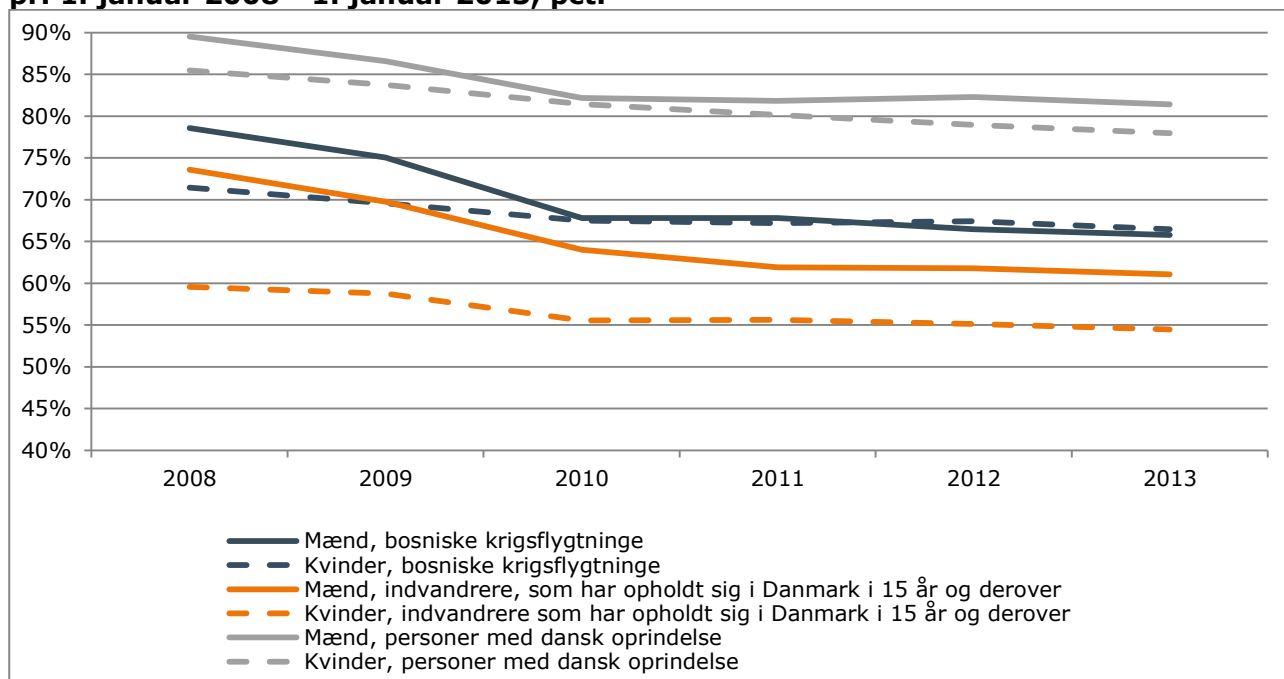
Kilde: Ankestyrelsens udlændingedatabase, IMUDD06 og egne beregninger på baggrund af data i Danmarks Statistik.

Ser man nærmere på de 25-39-årige mænd i beskæftigelse i perioden 2008-2013, er beskæftigelsesfrekvensen faldet med 13 procentpoint for både de bosniske krigsflygtninge og gruppen af indvandrere med ikke-vestlig oprindelse, men den er faldet med 8 procentpoint for mænd med dansk oprindelse.

Til forskel for mændene i denne aldersgruppe og grupperne af kvinder i aldersgruppen 25-64 år, er det kvinderne med dansk oprindelse, der har oplevet det største fald i beskæftigelsesfrekvensen blandt de 25-39-årige. Faldet for kvinder med dansk oprindelse var således 8 procentpoint fra 2008 til 2013, mens det var 5 procentpoint for både de kvindelige bosniske krigsflygtninge og de kvindelige indvandrere med ikke-vestlige oprindelse, som har opholdt sig i Danmark i mindst 15 år.

Generelt er gabet mellem mænd og kvinders beskæftigelse i aldersgruppen 25-39 år blevet mindre i perioden fra 2008-2013. Blandt personer med dansk oprindelse og indvandrere med ikke-vestlig oprindelse, er det stadig mændene, der har den højeste beskæftigelsesfrekvens. De kvindelige bosniske krigsflygtninge har i modsætning hertil overhalet de bosniske mænds beskæftigelsesfrekvens med knap 1 procentpoint.

Figur 18: Beskæftigelsesfrekvensen blandt 25-39-årige fordelt på oprindelse og køn, pr. 1. januar 2008 - 1. januar 2013, pct.

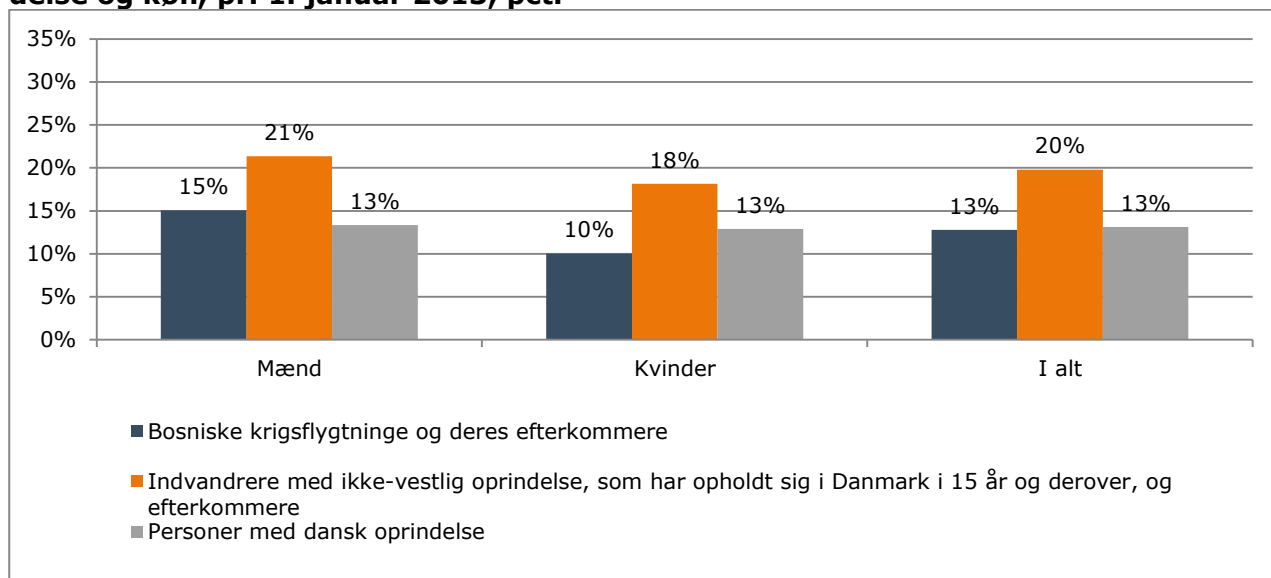
Kilde: Ankestyrelsens udlændingedatabase, IMUDD06 og egne beregninger på baggrund af data i Danmarks Statistik.

6. Personer som hverken er i beskæftigelse eller i gang med en uddannelse

Figur 19 viser, at 18-19-årige bosniske krigsflygtninge og efterkommere af bosniske krigsflygtninge i højere grad er i uddannelse og beskæftigelse end blandt generelt personer med ikke-vestlig oprindelse. Således er det 15 pct. af mændene og 10 pct. af kvinderne med oprindelse i Bosnien-Hercegovina, der hverken er i beskæftigelse eller i gang med en uddannelse mod hhv. 21 pct. og 18 pct. af indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse.

Tallet for både mænd og kvinder med dansk oprindelse er 13 pct. og er lavere end for de øvrige grupper med undtagelse af bosniske kvinder. Således er kvinder med bosnisk oprindelse den gruppe, der oftest er i beskæftigelse, under uddannelse eller både i beskæftigelse og i gang med en uddannelse.

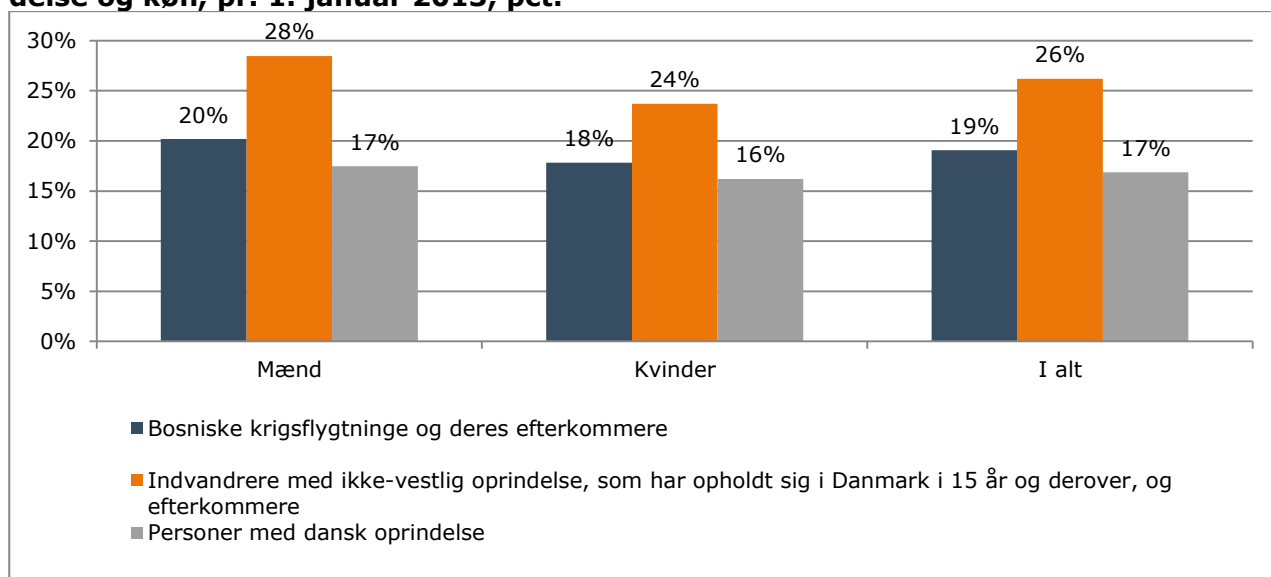
Figur 19: 18-19-årige, der hverken er i beskæftigelse eller uddannelse, fordelt oprindelse og køn, pr. 1. januar 2013, pct.

Kilde: Ankestyrelsens udlændingedatabase, IMUDD13 og egne beregninger på baggrund af data i Danmarks Statistik.

Figur 20 viser andelen af de 20-24-årige, der hverken er i beskæftigelse eller i gang med en uddannelse, fordelt på oprindelse og køn. Andelene for denne aldersgruppe er sammenlignet med figur 19 ovenfor generelt højere.

Figur 20: 20-24-årige, der hverken er i beskæftigelse eller uddannelse, fordelt oprindelse og køn, pr. 1. januar 2013, pct.

Kilde: Ankestyrelsens udlændingedatabase, IMUDD13 og egne beregninger på baggrund af data i Danmarks Statistik.

De bosniske krigsflygtninge og deres efterkommere ligger dog stadig under gennemsnittet for den samlede gruppe af indvandrere og efterkommere. De bosniske kvinder er ligeledes i mindre grad end de bosniske mænd hverken i job eller i gang med en uddannelse (hhv. 18 pct. og 20 pct.).

Hvis man ser bort fra køn, så ligger de bosniske krigsflygtninge og deres efterkommere 2 procentpoint højere end personer med dansk oprindelse (hhv. 19 pct. og 17 pct.). For gruppen af personer med ikke-vestlig oprindelse er andelen 26 pct., hvilket er 9 procentpoint højere end andelen for personer med dansk oprindelse.

7. Medborgerskabsundersøgelsen

I Ankestyrelsens Medborgerskabsundersøgelse fra 2013 er indvandrere med ikke-vestlig oprindelse, der har opholdt sig i Danmark i minimum 3 år, og deres efterkommere, blevet spurgt til en række forhold vedrørende danskkundskaber, oplevet medborgerskab, ligebehandling og selvbestemmelse.

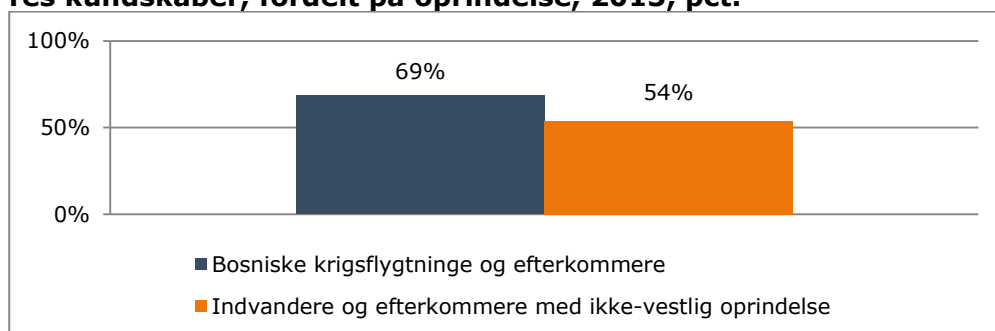
Undersøgelsen bygger på en repræsentativ stikprøve. 608 indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse i alderen 18-29 år og 1.030 i alderen 30 år og derover, samt 636 personer med dansk oprindelse i alderen 18 år og derover har besvaret spørgeskemaet. I den samlede gruppe af indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse indgår 130 bosniske krigsflygtninge og efterkommere af bosniske krigsflygtninge.

De bosniske krigsflygtninge og efterkommere udgør således en mindre del af den samlede stikprøve, hvorfor forklaringskraften i de understående figurer skal læses med forbehold. Tallene giver dog en indikation om, hvordan de bosniske krigsflygtninge og efterkommere af bosniske krigsflygtninge fordeler sig på spørgsmålene om danskkundskaber, medborgerskab og ligebehandling i forhold til indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse generelt.⁸

7.1. Danskkundskaber

Personer med bosnisk oprindelse oplever færre problemer med deres sprogkundskaber. Af medborgerskabsundersøgelsen fremgår det, at 54 pct. af indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse slet ikke eller i mindre grad oplever problemer med deres danskkundskaber, jf. figur 21. For bosniske krigsflygtninge og efterkommere af bosniske krigsflygtninge tilkendegiver 69 pct., at de ikke oplever problemer med sproget.

Figur 21: Andelen personer, som slet ikke eller i mindre grad oplever problemer deres kundskaber, fordelt på oprindelse, 2013, pct.

Kilde: Ankestyrelsens Medborgerskabsundersøgelse, 2013.

Note: Data er vægtet.

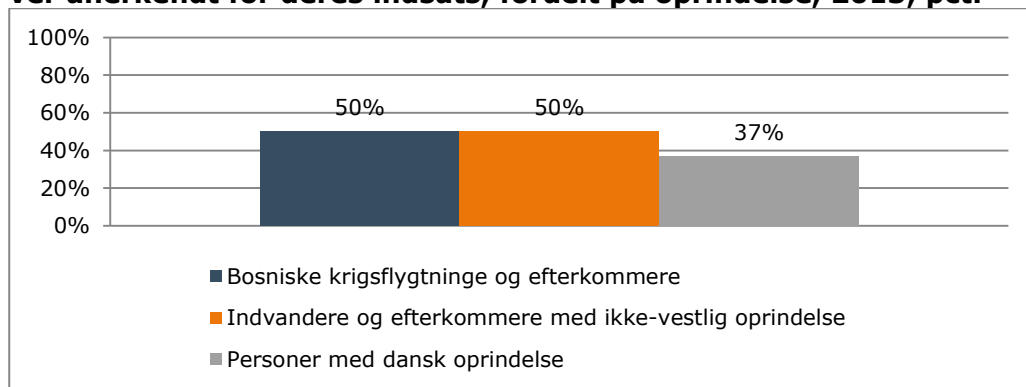
Note: Figuren er bygget på 128 besvarelser.

⁸ Medborgerskabsundersøgelsen belyser ligeledes oplevelse af selvbestemmelse, blandt andet i forhold til valg af kæreste og/eller ægtefælle blandt 18-29-årige indvandrere og efterkommere. Da andelen af bosniske krigsflygtninge og efterkommere af bosniske krigsflygtninge blandt de 18-29 årige udgør en forholdsvis lille andel af den samlede stikprøve, er tallene for selvbestemmelse for bosniske krigsflygtninge og deres efterkommere ikke medtaget i denne analyse.

7.2. Medborgerskab

I forhold til medborgerskab har alle respondenterne skullet tage stilling til, om de oplever, at indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse bliver anerkendt for den indsats, som de yder i det danske samfund. Derudover er der blevet spurgt til respondenternes deltagelse i foreningslivet og politiske aktiviteter.

Figur 22: Andelen af personer, der oplever, at personer med indvandrerbaggrund bliver anerkendt for deres indsats, fordelt på oprindelse, 2013, pct.

Kilde: Ankestyrelsens Medborgerskabsundersøgelse, 2013.

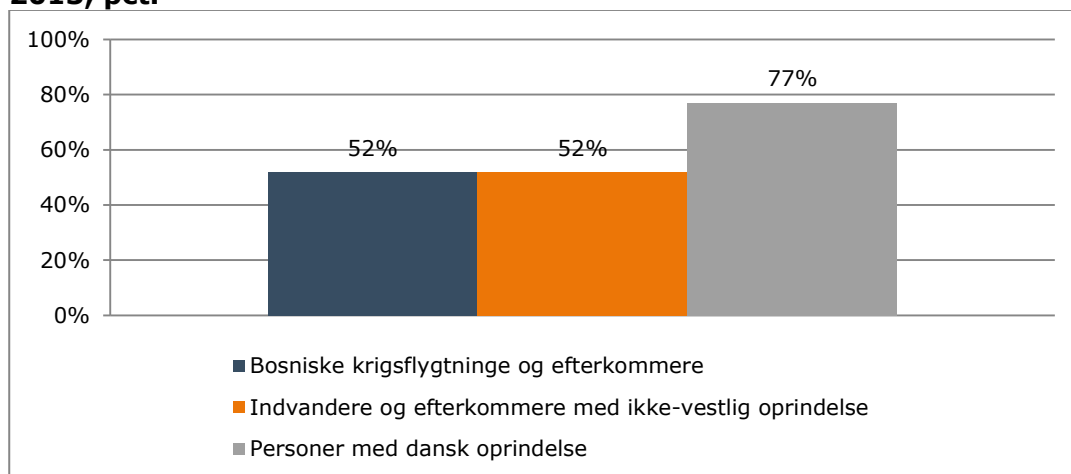
Note: Data er vægtet.

Note: Figuren er bygget på 130 besvarelser.

Medborgerskabsundersøgelsen viser, at 50 pct. af indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse mener, at personer med indvandrerbaggrund anerkendes for deres indsats i samfundet. For bosniske krigsflygtninge og efterkommere af bosniske krigsflygtninge er andelen ligeledes 50 pct. I gruppen af personer med dansk oprindelse mener 37 pct., at personer med indvandrerbaggrund anerkendes for den indsats, de yder i samfundet, jf. figur 22.

Andelen af indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse og bosniske krigsflygtninge og efterkommere af bosniske krigsflygtninge der tilkendegiver at de er medlem af en forening er det samme (52 pct.). Heroverfor er 77 pct. af personer med dansk oprindelse, der er medlem af en forening, jf. figur 23.

Figur 23: Andelen af personer, der er medlem af en forening, fordelt på oprindelse, 2013, pct.

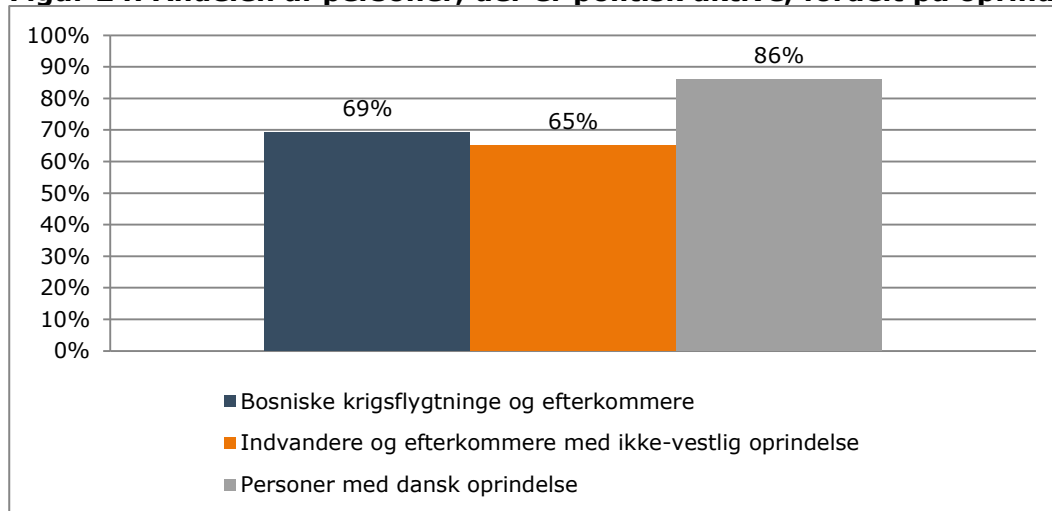
Kilde: Ankestyrelsens Medborgerskabsundersøgelse, 2013.

Note: Data er vægtet.

Note: Figuren er bygget på 130 besvarelser.

Blandt indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse har 65 pct. af de adspurgte svaret, at de er politisk aktive, jf. figur 24. Den tilsvarende andel blandt bosniske krigsflygtninge og efterkommere af bosniske krigsflygtninge er 69 pct. Begge grupper ligger således lavere i forhold til personer med dansk oprindelse (86 pct.).

Figur 24: Andelen af personer, der er politisk aktive, fordelt på oprindelse, 2013, pct.

Kilde: Ankestyrelsens Medborgerskabsundersøgelse, 2013.

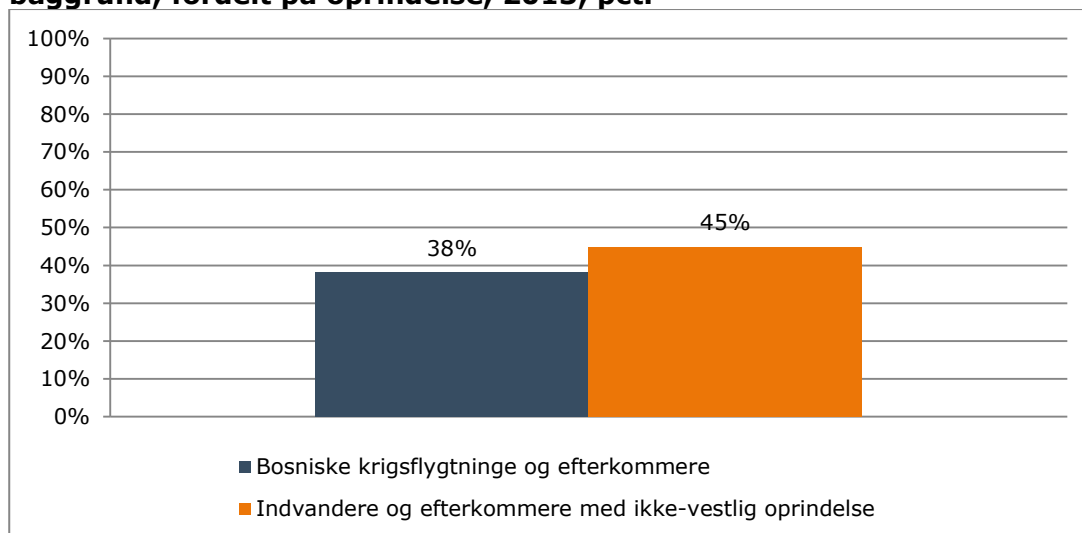
Note: Data er vægtet.

Note: Figuren er bygget på 130 besvarelser.

7.3. Ligebehandling

Af besvarelserne på spørgsmålene, som belyser diskrimination på baggrund af etnicitet, fremgår det, at 45 pct. af indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse oplevet at blive diskrimineret.

Figur 25: Andelen af personer, der oplever diskrimination på grund af deres etniske baggrund, fordelt på oprindelse, 2013, pct.

Kilde: Ankestyrelsens Medborgerskabsundersøgelse, 2013.

Note: Data er vægtet.

Note: Figuren er bygget på 130 besvarelser.

Andelen af de bosniske krigsflygtninge og efterkommere af bosniske krigsflygtninge er lavere end andelen af de samtlige adspurgte indvandrere og efterkommere, idet 38 pct. i denne gruppe har oplevet diskrimination på baggrund af deres etnicitet.

8. Kriminalitet

I dette afsnit ses der nærmere på både bosniske krigsflygtninge og deres efterkommere, og på den samlede gruppe af personer med oprindelse i Bosnien-Hercegovina i alderen 15-79 år. Afsnittet bygger på data offentliggjort af Danmarks Statistik i publikationen "Indvandrere i Danmark 2013".

879 personer med oprindelse i Bosnien-Hercegovina i alderen 15-79 år er kendt skyldige i kriminalitet i 2012. Heraf var 708 mænd og 171 kvinder.

Ser man nærmere på straffelovsovertrædelser, er der 179 mænd og 80 kvinder med oprindelse i Bosnien-Hercegovina, der har overtrådt straffeloven.

I det samlede kriminalitetsindeks, som er korrigeret for alder og socioøkonomisk status, udgør for bosniske mænd 111 i 2012, jf. tabel 5. Det betyder, at kriminalitetsniveauet for mænd med oprindelse i Bosnien-Hercegovina er 11 pct. højere end kriminalitetsniveauet for den gennemsnitlige befolkning.

Fokuserer man på straffelovsovertrædelser er kriminalitetsindekset for bosniske mænd 118, herunder 99 for voldsforbrydelser og 129 for ejendomsforbrydelser.

Tabel 5: Kriminalitetsindeks for mænd, fordelt på oprindelse og lovovertrædelse, 2012.

	Straffelov			Færd-selslove	Sær-love	I alt
	I alt	Vold	Ejendom			
Bosnien-Hercegovina	118	99	129	119	100	111
Danmark	97	97	98	96	101	97

Kilde: Indvandrere i Danmark 2013, Danmarks Statistik.

Note: Indeks: alle mænd=100. Indekset standardiseret for både alder og socioøkonomisk status.

Opsummering

Familien blev tidligt samlet

Mange af de bosniske krigsflygtninge fik midlertidig opholdstilladelse i Danmark som følge af Jugoslaverloven. Denne midlertidige opholdstilladelse blev efter 2 år permanent. Efter meddelelse af opholdstilladelse til de bosniske krigsflygtninge, blev der ikke observeret særlige stigninger i familiesammenføringer. Derfor er der grund til at antage, at de bosniske familier, i perioden fra 1994-1996, på tidspunktet for meddelelse af opholdstilladelsen, allerede var samlet i Danmark.

Pardannelse og civilstatus blandt 18-29-årige

Det har vist sig, at der er stor forskel på de bosniske krigsflytninge og deres efterkommers civilstatus og partners oprindelsesland, hvis man opdeler på aldersgrupper. Andelen af 18-29-årige, der bor med en partner, men ikke er gift, udgør 64 pct.

Kendetegnende for de ugifte 18-29-årige er også, at tæt på hver anden danner par med en person med dansk oprindelse. Der er også en større andel gifte personer i denne aldersgruppe, der har en ægtefælle, der stammer fra Danmark, i forhold til de ældre grupper.

Uddannelse

Det er kommet frem i undersøgelsen, at de unge bosniske krigsflytninge og deres efterkommere (18-19-årige og 20-24-årige) klarer sig bedre uddannelsesmæssigt end personer med dansk oprindelse. Det har blandt andet vist sig, at andelen af bosniske krigsflytninge og deres efterkommere, som er i gang med en uddannelse, er større end andelen af personer med dansk oprindelse, og det gælder for begge aldersgrupper. Der er også en større andel af 20-24-årige bosniske krigsflytninge og deres efterkommere der har gennemført mindst en ungdomsuddannelse.

Særligt de bosniske kvinder klarer sig godt. Der er hhv. 8 procentpoint og 7 procentpoint flere bosniske kvinder i de to aldersgrupper end kvinder med dansk oprindelse, der er i gang med en uddannelse.

Derudover har en større andel af bosnierne bevæget sig ud på de videregående uddannelser i forhold til personer med dansk oprindelse. Det er igen især de bosniske kvinder, der skiller sig ud. De bosniske mænd klarer sig dog også betydeligt bedre end de danske mænd i aldersgruppen 20-24 år.

Beskæftigelse

I forhold til beskæftigelse er der en klar forskel på, hvordan de unge og de ældre klarer sig. De ældre i alderen 40-64 år er generelt mere uden for arbejdsmarkedet end gruppen af indvandrere med ikke-vestlig oprindelse og markant mere end personer med dansk oprindelse. Især mange bosniere over 50 år står uden for arbejdsmarkedet. De 25-39-årige bosniere klarer sig bedre end personer med ikke-vestlig baggrund, men dårligere end personer med dansk oprindelse.

Det er værd at bemærke, at de bosniske kvinder i alderen 25-39 år har klaret sig bedst gennem krisen, idet der er sket et mindre fald i denne gruppes beskæftigelsesfrekvens end hos alle øvrige grupper. Dette har medført, at de bosniske kvinder i aldersgruppen 25-39 år i 2013 faktisk overhaler de bosniske mænds beskæftigelsesfrekvens.

Dansk og ligebehandling

Endelig peger undersøgelsen på, at de bosniske krigsflytninge og deres efterkommere generelt føler sig mindre diskrimineret end de indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, som de er blevet sammenlignet med.

Undersøgelsen viser også, at bosniere har bedre danskkundskaber end de øvrige ikke-vestlige indvandrere og efterkommere.

Perspektivering: Forslag til fremtidige undersøgelser

Resultaterne af analysen åbner op for flere spørgsmål, herunder dem, der drejer sig om, hvorfor de yngre bosniske krigsflygtninge og deres efterkommere er bedre integreret end andre indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse.

Resultaterne i denne undersøgelse peger på, at det kunne være relevant at undersøge nærmere, om det faktum, at familierne hurtigt var samlet i forbindelse med flugten til Danmark, har haft betydning integration bosniske krigsflygtninge og deres børn. Det kunne være interessant at belyse, om der er en sammenhæng mellem den hurtige familiesammenføring og det faktum, at de bosniske unge i dag klarer sig så godt bl.a. i uddannelsessystemet, som de gør.

En anden mulig opfølgning på denne undersøgelse kunne være, hvordan de bosniske unge, der klarer sig så godt i uddannelsessystemet, efterfølgende kommer til at klare sig på arbejdsmarkedet. Det kunne være interessant at følge de disse unge bosniere videre i deres arbejdsliv og hermed søge forklaringer på, hvorfor de klarer sig godt/dårligt som færdiguddannede.

Endelige kunne en opfølgende analyse af, hvorfor de bosniske kvinder har klaret sig bedst gennem krisen, være interessant.

Litteratur

Bent Østergaard (2007):

Indvandrere i Danmarks Historie. Kultur og religionsmøder.

Betænkning afgivet af det af indenrigsministeren nedsatte Integrationsudvalg (1997):

Integration.

Danmarks Statistik (2013):

Indvandrere i Danmark 2013.

Indenrigsministeriet (1994):

Bosniske krigsflygtninge i Danmark.

Indenrigsministeriet (1995):

Integration af bosniske krigsflygtninge i Danmark.

Indenrigsministeriet (1995):

Rapport fra arbejdsgruppen om kommunaløkonomiske konsekvenser af bosniske krigsflygtninge.

Indenrigsministeriet (1996):

Udlændinge '96. En talmæssig belysning af udlændinge i Danmark.

<http://www.statensnet.dk/pligtarkiv/fremvis.pl?vaerkid=1974&reprid=0&filid=3&iarkiv=1#top>